

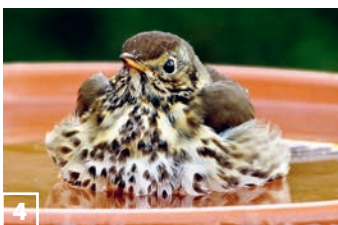
2026 tavasz

MADÁRTÁVLAT

■ FAUNISZTIKA

4 2026-ban az év madara a „rigóüllőt” használó énekes rigó

■ ÉV HÜLLŐJE

6 Színesebb, mint amilyen fűrgé! – 2026-ban a fűrgé gyík az év hüllője

■ ÉLŐHELYVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

10 Öreg fák árnyékában – 2026. év élőhelye a fáslegelő

■ MADÁRTAN

12 Hogyan segítik a gyöngybaglyok az amerikai gazdákat?

■ MADÁRTAN

20 A varjak Dzsingisz kánja – az indiai házi varjú inváziója

■ CSIPOGÓ

23 Ismerjük meg az idei év madarát!

■ HÍREK

27 MME hírek – 2026. október–december

■ MADÁRTANI TÁJÉKOZTATÓ

38 Érdekes madárfészkelések

■ MADÁRGYŰRÜZÉS

40 Érdekes madármegkerülések

■ TERMÉSZETVÉDELEM

16 Özönfajok veszélyeztetik a természetes élővilágot és a gazdaságot – III. rész

MADÁRTÁVLAT – madártani és természetvédelmi folyóirat

XXXIII. évf. 1. szám, ár: 890 Ft (MME-tagoknak térítésmentes)

KIADJA: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) közhasznú társadalmi szervezet „A madárbarát Magyarorszáért!”

1121 Budapest, Költő utca 21., Tel.: (06-1) 275-6247 · Fax: (06-1) 275-6267 · www.mme.hu

FŐSZERKESZTŐ: Orbán Zoltán

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: Schmidt Egon 1994–1995

KORÁBBI FŐSZERKESZTŐK: Péchy Tamás 1996–2004; Ujhelyi Péter 2004–2011, 2013–2018; Orbán Zoltán 2012, 2018–

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Halmos Gergő, Haraszthy László, Orbán Zoltán, Vásony Petra

CSIPOGÓ MELLÉKLET: Kiss Maya

NYELVI KORREKTOR: Szűcs Katalin

TERVEZÉS, NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS: Kitaibel Bt.

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: Bányai Lászlóné

TERJESZTÉS: Bányai Lászlóné és Skrionya Barbara

FELELŐS KIADÓ: Halmos Gergő MME ügyvezető igazgató

NYOMTATÁS ÉS KÖTÉS: EPC Nyomda – Budaörs

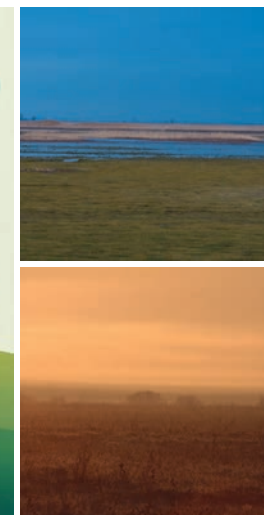
FELELŐS VEZETŐ: Mészáros László ügyvezető

ISSN 1217-7156

A címlapon: énekes rigó (fotó: Bajor Zoltán)

Fenti képen: MI generálta MME plakát

Fotók Orbán Zoltán

SEGÍTHET A GÉP A TERMÉSZETET VÉDENI?

Ez a cikk különleges. Nem egyedül írtam, hanem egy mesterséges intelligencia (MI) segítségével.

Rábíztam a gondolataimat, kértem, hogy formálja őket olvasmányosabbá, dinamikusabbá az én stílusomban. És meg kell mondanom – működött. Ez a tapasztalat pontosan azt mutatja, amiről most írni szeretnék. A mesterséges intelligencia már itt van közöttünk, és a természetvédelemben is egyre nagyobb szerepet játszik. Nem jövőbeli sci-fi, hanem jelen idejű valóság.

Képzelnék el: egy MI rendszer másodpercek alatt átböngész több ezer madármegfigyelési adatot és azonosítja azokat a mintázatokat, amelyeket emberi szemmel hónapok alatt sem vennénk észre. Az MME önkéntesei ezrelével küldenek be megfigyeléseket. Rengeteg adat gyűlik össze: madárgyűrűzések, fészkelési adatok, vonulási megfigyelések. Az MI képes lehet ezeket villámgyorsan elemezni, szűrni, strukturálni. Segíthet megtalálni a kapcsolatokat, amelyek nélkül rejtve maradnának. Azonban ennél is tovább mehet, mivel már képes felismerni madárfajokat hangfelvételekről, fotókról, drónfelvételekről. Számolni tudja az egyedszámot nagy csapatokban. Előre jelezheti, merre vonulnak a madarak, hol válik kritikusá egy élőhely állapota. Segíthet eldönteni, hova érdemes természetvédelmi beavatkozást tervezni.

De vigyázzunk! A mesterséges intelligencia eszköz – se több, se kevesebb. Nem helyettesíti az emberi tapasztalatot, az intuíciót, a terepismeretet. Nem döntheti el helyettünk, mi a helyes. Nem érzi át, mit jelent egy madár szabadsága vagy egy élőhely értéke. A MI elemmez, mi pedig értelmezünk. Az MI gyorsít, mi pedig gondolkodunk. Az MI mintázatot lát, mi pedig értelmet adunk neki. Éppen ezért kulcsfontosságú, hogy mi, természetvédők aktívan részt vegyünk abban, hogyan fejlődik ez a technológia. Nem hagyhatjuk, hogy pusztán az üzleti érdekek vagy a technológiai lehetőségek vezéreljék. Nekünk kell mondanunk, mire van szükségünk, milyen kérdésekre keressük a választ, milyen etikai határokat nem léphetünk át.

A lehetőségek szédítőek. Az MI segíthet valós időben figyelni védett területeket, azonosítani orrvadászokat, előre jelezni élőhelypusztulást. Támogathatja a döntéshozókat pontos adatokkal, amikor természetvédelmi szabályozásról döntenek.

Bekapcsolhatja a civileket – mint ahogy már most is teszi –, amikor egy applikáción keresztül bárki közreműködhet a madárfaunánk megismerésében. De ehhez kell valami. Kellünk mi, emberek, akik továbbra is kimegyünk a terepre, akik megfigyeljük a madarakat, akik gyűrűzünk, számlálunk, védünk. Aki átadjuk tudásunkat az MI-nek, hogy az jobban szolgálhassa a természetet.

És kell még valami: őszinteség. Nem hallgathatjuk el, hogy a mesterséges intelligencia komoly környezeti terhet jelent. Az adatközpontok energiafogyasztása drámai, a CO₂-kibocsátásuk jelentős. Paradox helyzetben vagyunk: egy eszközzel védjük a környezetet, amely maga is terhel az azt.

Ez persze nem új kérdés. Autóval megyünk terepre, pedig az is szennyez. Számítógépeken tároljuk adatainkat, amelyek szintén energiát fogyasztanak. Repülővel utazunk konferenciákra. Mindig is kellett mérlegelnünk, és ebben az esetben még hangsúlyosabb a kérdés: megéri-e a környezeti teher a természetvédelmi eredmény szempontjából? Valóban szükség van-e MI-re, vagy hagyományos módszerrel is megoldható? Választhatunk ugyan energiahatékony megoldásokat, támogathatjuk a megújuló energiával működő szolgáltatókat, de kérdés, ez elég-e? A természetvédelem hitelessége múlik azon is, hogy eszközeinket fenntarthatóan választjuk meg.

Bevallom, amikor először leültem egy MI-vel írni ezt a cikket, furcsa érzés volt. Mintha lemondhattam volna róla, hogy a saját gondolataimat formálom szavakká. De aztán rájöttem – ez együttműködés. Én adtam a tartalmat, a tapasztalatot, az érzést. A gép pedig segített azt tisztán, érthetően megfogalmazni. Pontosan ezt kell tennünk a természetvédelemben is. Együttműködést építhetünk ember és gép között, ahol mindkettő erősségei kiteljesednek. Ahol az MI sebessége találkozik az emberi bölcsességgel, ahol a technológia szolgálja az életet – nem pedig helyettesíti.

Fontos, hogy nyitottak maradjunk az új lehetőségekre, miközben meg nem feledkezünk arról, miért csináljuk mindezt. A madarakért. A természetért. Az életért.

Halmos Gergő
ügyvezető igazgató

2026-ban az év madara a „rigóüllőt” használó ÉNEKES RIGÓ

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) 1979-ben indította el Az év madara programját, melynek célja a természetvédelmi problémákkal érintett fajok vagy madárcsoportok társadalmi szintű bemutatása. A több mint négy évtizede futó akció legutóbbi állomásaként a lakossági internetes szavazást az énekes rigó nyerte.

A fekete rigónál kisebb, a hím és a tojó egyforma: felül olívbar-na színezetűek, fehéres torokkal, a begy, a mell és a testoldalak sárgásfehér alapon barna foltokkal csíkozottak. A szárny és a farok tollai sötét olajbarnák, a repülés közben láthatóvá váló alsó szárnyfedők sárgásak. A fészekből kirepült fiatalok megjelenése az öreg madarakéhoz hasonló, kivéve, hogy a szárny fedőtollainak végén feltűnő sárga „rigófoltok” láthatók.

A faj egyik legjellegzetesebb tulajdonsága a hímek európai viszonylatban is az egyik legszebbnek számító éneke. Ezt az is jelzi, hogy a magyar mellett például az angol (*Song Thrush*) és a német (*Singdrossel*) neve is énekes rigó. A hímek előszere-tettel választják éneklőhelyül a környék legmagasabb pontját, lakott területen különösen kedvelik a toronymagas fenyőket, de háztetőről is énekelnek.

ELTERJEDÉS

Euráziában őshonos, de az elmúlt évszázadokban betelepí-tették Ausztráliába és Új-Zélandra is. Magyarországon álta-lános elterjedt, a fekete rigó után a második leggyakoribb rigófajunk.

Az énekes rigó világállományának elterjedési térképe (forrás: birdlifedatzone.com)

ÉLŐHELY

Eredeti élőhelyét a dús aljnövényzetű lomb- és elegyes, vala-mint a fenyőerdők jelentik. Nyugat-Európában korábban, de az elmúlt néhány évtizedben már Magyarországon is elkezdő-dött a faj településekre költözése, így mind gyakrabban talál-kozhatunk velük a kertekben és parkokban is. A településeken velünk élő énekes rigók a fekete rigóhoz hasonlóan bizalmasá válnak az emberhez.

Az énekes rigó városiasodása az elmúlt évtizedekben Magyarországon is elindult (fotók: Orbán Zoltán)

TÁPLÁLKOZÁS

Gerincteleneket, főleg földigilisztát és ízeltlábúakat, köztük sok hernyót is fogyaszt. Nedvesebb mikroklímájú élőhelyein táplá-lékának jelentős részét alkotják a csigák, a házas fajokat gyak-ran ugyanazon a kemény felületen, többnyire kővön töri fel – ennek neve a rigóüllő. Nyáron és ősszel sok bogyót fogyaszt, és a fiókák etetéséhez is használja ezt a táplálékot.

KÖLTÉS

Évente kétszer is költ. Száraz növényi szálakból, apró gallyacs-kákból álló, klasszikus, csésze alakú fészket fák ágainak törzs-höz közeli részére és bokrokba is építi. Mivel fészekhelyigénye is megegyezik a fekete rigóéval, előfordul, hogy ugyanazon a fán vagy bokorban egymáshoz közel, egyszerre fészkel a két faj. Az énekes rigó fészkeinek különlegessége, hogy annak bel-ső felületét a tojó nyállal kevert pudvás faanyaggal és sárral tapasztja ki.

A tojó alkalmanként 4-5 (ritkábban 3–6) kékeszöld tojást to-jik, és ezeket 12-13 nap kotlással egyedül költi ki, a hím eköz-ben a közelben énekelve védi a pár területét. A fiókákat mind-két szülő eteti, a gyorsan fejlődő fiatalok két hét után hagyják el a fészket; mivel ekkor még alig tudnak repülni, a sűrű aljnö-vényzetben bujkálnak a ragadozók elől, és további közel két héten át jellegzetes eleségkérő hanggal hívják magukhoz az etető szülőket. Egy hét múlva már tudnak annyit repülni, hogy az ágak között, a szörmés ragadozóktól nagyobb biztonság-ban várják, majd kövessék is a táplálékot hordó szülőket. Álta-lában ilyen, röpképtelen vagy rosszul repülő fiókákkal találko-znak az emberek, mivel azonban – az előzőekben leírtak miatt – ezek a madarak nem estek ki a fészekből, és nem is árvák, nem szorulnak megmentésre.

VONULÁS

Az elterjedési területe legdélebbi állományait kivéve vonuló, a telet Dél-Európában, Észak-Afrikában és a Közel-Keleten töl-tik. A településen élők közül főként Nyugat-Európában, de már Magyarországon is egyre inkább jellemző az áttelelés, melynek aránya a jövőben valószínűleg nőni fog.

ÁLLOMÁNYNAGYSÁG

Az énekes rigó világ-, európai és a 342-357 ezer párra becsült magyarországi állománya is stabil-növekvő tendenciát mutat.

Énekes rigó itatóban fürdik (fotók: Orbán Zoltán)

Énekes rigó földigilisztá-zsákmánnyal

Énekes rigó tojásos fészke (fotó: Haraszthy László)

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK ÉS VÉDELEM

Az európai, észak-afrikai és közel-keleti mediterráneumot cél-zó vonulása miatt ezt a fajt is érinti a térségben még mindig élő hagyományt jelentő, évente mintegy 25 millióra becsült madárbefogás és -vadászat. Ez ellen a BirdLife International (melyben Magyarországot az MME képviseli), más szervezetek (például a Committee Against Bird Slaughter [CABS]), továb-bá az érintett országokban működő nemzeti madárvédelmi szervezetek folyamatos felvilágosító, figyelemfelhívó munkát végeznek.

Hazai viszonylatban a költési időszakban végzett fa- és bokroskivágás az énekes rigót is érintheti. E rossz gyakorlat kapcsán az MME 2014 óta folytat évi két-három alkalommal média- és közösségimédia-kampányt a tematikus honlapol-dalunkra hivatkozva kiadott sajtóközleményekkel és riporttok-kal, Facebook-posztokkal. Települési szinten további negatív hatásként jelentkezik a sűrű, nagyobb kiterjedésű bokrok, bok-rok és a fészket még röpképtelenül elhagyó fiókáknak me-nedéket biztosító dús aljnövényzet(foltok) hiánya.

A Madárbarát kert programban az egész évre javasolt itatók és madárfürdők működtetése az énekes rigókat is segíti. A faj védett, természetvédelmi értéke 25 000 Ft.

Orbán Zoltán

Színesebb, mint amilyen fürge!

2026-ban a fürge gyík az év hüllője

Az MME Kétéltű- és Hüllővédelmi Szakosztálya idén egy hüllőt, a fürge gyíkot választotta az év fajának. A fürge gyík egyike a klímaváltozás veszteseinek. Az élőhelyét adó üde, nedves rétek és hegyi kaszálók a csapadék hiánya és a melegedő hőmérséklet következtében kiszáradnak, megváltoznak, mindez több szempontból rosszul érinti ezt a szép gyíkfajt. A fürge gyík életmódja és egyéb érdekességek mellett 2026-ban ezekről a negatív hatásokról is szó lesz az Év hüllője programban.

Hazai állataink egy részének neve más nyelvekből ered. Gyakori, hogy a ma használatos név a tudományos név direkt fordítása, amely olykor csak részben tükrözi a kérdéses élőlény való életben megfigyelhető tulajdonságait. A fürge gyík magyar neve a latinból ered (*Lacerta agilis* Linnaeus, 1758), melyet Linné adott neki. Hogy ő miért nevezte el fürgének, nem tudni, mert valójában a rokonságában a legkevésbé illik rá a neve, ugyanis szinte minden rokona fürgébb nála. Linné feltételezhetően nem látta azokat a rokonokat a természetben, Skandináviában a fürge gyíkon kívül csak az eleve szülő gyík fordul elő. Persze, a fürge gyíkot lomhának azért nem mondhatnánk, különösen forró nyári napokon nyílhegyként suhan a fücsomók között. Méltánytalan is a relatív lassúságát teljes egészében a képességeire fogni. Élőhelyei, az üde gyepek néha még emberi lábbal is nehezen járhatók, nemhogy rövid gyíklábakkal. A magas, reggeli, harmatos fűben a fürge gyík bizony könnyen kifulladás és megtorpan a lehajló fűszálakon, reménykedve, hogy talán nem is őt üldözik.

ROKONSÁG ÉS MEGJELENÉS

A fürge gyík egyike a Magyarországon előforduló öt, úgynevezett nyakörvös gyíkfélének (*Lacertidae* család). Méretben a közepesek közé tartozik, kisebb, mint a zöld gyík, de nagyobb, mint a homoki gyík. Teljes hossza 20–23 cm, ennek jóval több mint a felét a farok teszi ki. Feje vaskos, orra tompa. Lábai viszonylag kurták. Színezete és mintázata nagyon változatos, de

egy alapotívumot többnyire követ. A hím háta szürkésbarna, amelynek közepén hosszanti sötét sáv húzódik. A sötét sávot még sötétebb foltok tarkíthatják. Oldala élénkzöld, nagy, néha feltűnő, felszakadozott, világos közepű sötét foltokkal. A fej felül ugyancsak barna, míg oldalt élénkzöld. Hasa zöld, fekete pettyekkel. A nőstény színezetében a barna dominál. Háta hasonló a híméhez, de oldala általában világosbarna vagy bézs színű, vajsárga közepű sötét foltokkal. Torka és hasa törtefehér vagy sárga. Olykor azonban a nőstény oldala is lehet zöldes vagy sárgás. Mindkét nemnél előfordul egy úgynevezett vörös hátú változat, melyeknél a hát egyöntetű téglavörös (hímek)

Szubadult nőstény fürge gyík (Ócsa), színezetében elsősorban a barna árnyalatai dominálnak (fotó: Babocsay Gergely)

← Fürge gyík hím (fotó: Baracs Ákos)

Szubadult, vörös hátú hím fürge gyík – a nászruhás hímek háta a képen látható gyíkéhoz képest sokkal élénkebb vörös is lehet (fotó: Babocsay Gergely)

Különleges színezetű nőstény fürge gyík egy büszonyi hegyi réten Királyrért közelében – gyakran találkozhatunk szokatlan mintázatú és színű egyedekkel (fotó: Babocsay Gergely)

vagy vörösesbarna (nőstények). Az ivari kétalakúság nemcsak a színezetben (ez esetben ivari – szó szerinti – kétszínűség) nyilvánul meg, hanem alkatban is. A hímek feje vaskosabb, testük karcsúbb, míg a nőstények kisebb feje a telt testhez képest még kisebbnek tűnik.

A frissen kelt fürge gyíkok barna színűek, de oldalukon ott sorakoznak a kis vajsárga foltok. A fürge gyíkot nehéz más gyíkokkal összetéveszteni. Néha a tarka mintázatú nőstény zöld gyíkot szokták fürge gyíknak nézni. A fiatal fürge gyíkok viszont hasonlítanak a fiatal zöld gyíkokra, ez utóbbiak oldalán azonban nincsenek vajsárga foltok.

AZ ATLANTI-ÓCEÁNTÓL A BAJKÁLIG

A fürge gyík Nagy-Britannia déli részétől Franciaország középső és nyugati részén át egész Közép-Európában, Dél-Skandináviában, a Balkán-félszigeten (annak déli csücskét leszámítva), valamint Kelet-Európán és Belső-Ázsián át a Bajkálig előfordul. Ezen a hatalmas elterjedési területen a törzslakkal együtt 12 alfaját tartják számon, bár ezeket nem minden esetben támasztják alá meggyőző tudományos bizonyítékok.

Hazánkban általánosan elterjedt. Kedveli az üde réteket, főként tavak, vízfolyások mentén. Az alföldi vízjárta gyepeken ugyancsak gyakori. Megtalálható nedves erdőszegélyeken, de hegyvidéki kaszálók, erdei tisztásokon is. A Balkánon 2000 méterig is felhatol. A legfrissebb megfigyelések azonban arra utalnak, hogy hazánkban számuk csökken az üde rétek szárazodásával, ahol helyüket a zöld gyík veszi át.

A téli hibernációból március végén bújik elő. Párása áprilisban, májusban történik. Ebben az időszakban a hímek színezete különösen élénk. A színek egymásnak és a nőstényeknek is szólnak, és az ok, hogy felül nem olyan színesek, az lehet, hogy így a ragadozók nem látják a csak egymásnak

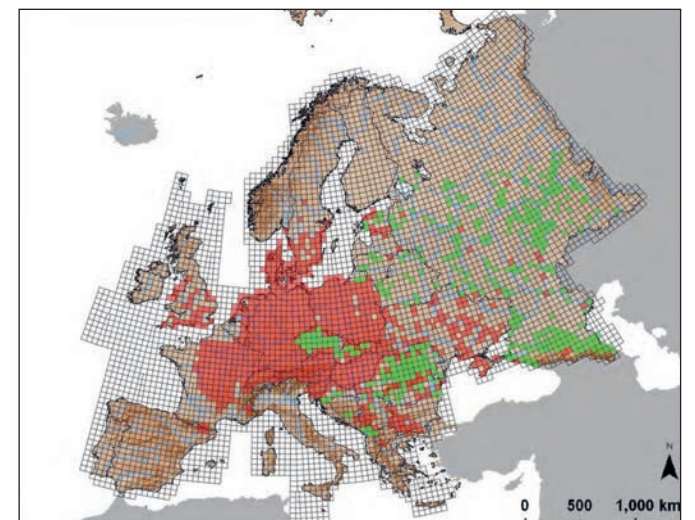

Vörös hátú színváltozatú nőstény; a nőstények háta inkább egyöntetű barna vagy bézs, mint vörös (fotó: Babocsay Gergely)

Fiatal fürge gyík; a fiatalok barnák, de a hozzájuk hasonló fiatal zöld gyíkokkal ellentétben oldalukon már láthatók a világos szemfoltok (fotó: Halpern Bálint)

szóló jelzéseket. A hímek harcolnak egymással, és az ütközetet néha egyikük vagy mindkettejük farka is bánhatja. A győztes hím a párosodást követően együtt marad a nősténnyel, emberi szemmel amolyan meghitt közelségben. Azonban inkább csak arról van szó, hogy megpróbálja megakadályozni, hogy a nőstényt más hím is megtermékenyítse, és ezzel annak utódai is helyet kapjanak az övéi rovására a nőstényben. A nőstény tavasz végén, nyár elején fücsomók alá rakja 5–12, pergamenes héjú tojását. A kis gyíkok július végén és augusztus első felében kelnek ki. Nappali életmódot folytat, az éjszakát föld alatti üregekben vagy fatörzsek alatt tölti. Egész nap aktív, de a forró, aszályos napokon aktivitása a hűvösebb órákra korlátozódik. A felnőtt egyedek már szeptember közepén visszahúzódnak

A fürge gyík európai elterjedése (forrás: Sillero et al. 2014., DOI:10.1163/15685381-00002935)

Élőhelye változatos, a dunántúli erdők között elterülő üde kaszálókon gyakran találkozhatunk fürge gyíkkal (fotó: Babocsay Gergely)

A sík vidéki bokorfüzesek között elterülő üde rétek sok fürge gyíknak adnak otthont (fotó: Babocsay Gergely)

A hím gyakran a nőstény mellett marad a párást követően (fotó: Sós Tibor)

téli pihenőjükre, a fiatalok még október közepén, végén is aktívak lehetnek. A néhány hét plusz is jelentős testnövekedést eredményezhet számukra.

SZÖCSKÉT, BOGARAT

Táplálékát elsősorban ízeltlábúak alkotják. Az ország különféle tájain élőhelye átfed más hazai gyíkokéval, ezeken a helyeken az eltérő táplálékmérethez történt alkalmazkodás segít a versengés elkerülésében. A fürge gyík vaskosabb, rövidebb fejével nagyobb állatokat zsákmányol, mint a kisebb homoki gyík, de kisebbeket, mint a zöld gyík. A leggyakrabban pókokat, bogarakat, kétszárnyúakat és egyenesszárnyúakat eszik.

Nőstény fürge gyík, hasa vagy torka sokszor élénksárga – gyakran találkozhatunk velük magasabb fűben, ahol olykor egészen esetenül mozognak (fotó: Babocsay Gergely)

A vízpartok növényzetében gyakran lehet napozó fürge gyíkokat látni, előfordul, hogy a vízbe menekülnek (fotó: Babocsay Gergely)

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK

A fürge gyík természetes ellenségei elsősorban a különféle ragadozók. Számos ragadozó madár rendszeres zsákmánya. Érdekessége, hogy a fürge gyík, amikor felülről jön a támadás, és már nem tud elmenekülni, megtorpan, száját kitérít, és így fenyegeti a ragadozót. Ha az túl közel kerül, megpróbálja megharapni. Ez a stratégia valószínűleg blöffként hatékony lehet, főleg tapasztalatlan ragadozókkal szemben. Ennek ellenére szép számmal gyűlnek maradványaik vércse- és ölyvfészkekben, illetve kerülnek elő emlősragadozók ürülékéből vagy hányadékából.

Szalakóta fürge gyíkkal a csőrében – amit két szemszögből is nézhetünk: 1. a ragadozók rendre tizedelik a fürge gyíkokat, és 2. a fürge gyíkok jelentős szerepet játszanak a táplálékhálózatban, fontos táplálékai más fajoknak (fotó: Tuza Csaba)

A frissen kaszált gyepeken tömegesen jelennek meg a madarak, hogy összeszedjék a védtelenné vált apró zsákmányállataikat, köztük gyíkokat (fotó: Babocsay Gergely)

Különösen nagy problémát jelenthet számukra a rókák és borzok lokálisan magasra szökő száma, illetve a lakott területektől távolabb is megjelenő házi macskák ragadozása.

Az emberi tevékenységhez köthető legfontosabb veszélyeztető tényezők az élőhelyeinek leromlása, a gyepek intenzív művelése, valamint a klímaváltozás és az elhibázott vízgazdálkodás nyomán kialakuló szárazodás. Élőhelyein a gyepeket éppen a beköszöntő nyári forró, száraz időjárás előtt kaszálják rövidre. Fűborítás hiányában a gyíkok nem tudják testhőmérsékletüket szabályozni, és a ragadozók elől sem képesek elbújni. Ilyenkor táplálékállataik is eltűnnek a gyepekről. Az állandósuló, sőt fokozódó nyári aszályok miatt az ilyen gyepek regenerációja nem is várható szeptember közepe előtt. Sok helyen probléma a záródó cserjeszint és az özönnövények terjedése is. A hegyvidéki populációk esetén új keletű

A tojásokkal teli nőstények esetenül mozognak az utakon. Könnyen lelik halálukat az autók kereke alatt (fotó: Orbán Zoltán)

probléma a kerékpárutakként is használt erdészeti utakon bekövetkező, kerékpár általi gázolások növekvő száma, ugyanis a gyíkok gyakran ülnek ki ezekre az utakra napozni. A fürge gyík védelmében elsődleges feladat az élőhelyeinek megőrzése vagy rekonstrukciója. Sík vidéki élőhelyein a vízvisszatartás különösen fontos az üde rétek fenntartásához. A fürge gyík hazánk egyik leggyakoribb, színpompás gyíkja, de ha a szemünk előtt zajló környezeti változásoknak nem tudunk gátat szabni, hamarosan a legritkábbak közé fog tartozni. Magyarországon 1974 óta védett, pénzben kifejezett értéke 25 000 Ft.

A fürge gyíkkal (és minden más, Magyarországon előforduló kétéltű- és hüllőfajjal) kapcsolatos észleléseit várjuk szeretettel az Országos kétéltű- és hüllőterképezési program honlapjára (<https://herpterkep.mme.hu>).

Babocsay Gergely

Ne csak a kitűző maradjon a kis őrgébicsből!

Az **MME** sikeresen tesz a madárfajok és élőhelyeik megőrzéséért. Ajánlja fel nekünk az adója **1%**-át! Adószámunk: **19001243-2-43**

„Ez idő tájt egy patak menti horgászkalibában fészkeltem, Somogy megyében. A patak túloldalán a partnál kissé alacsonyabban fekvő zsombékos nádas-füzes. Imitt-amott kisebb égercsoportok, s szórványosan egy-egy meghökkentően felmagasodó kocsányos tölgy. Megszámoltam őket, tizenketten voltak. Esténként, miután a fácánok nagy kakatolással elfészkelődtek a kisebb fákon, s a zombékok közül kód gomolygott elő, szinte várni lehetett, hogy az égre kirajzolódó tizenkét fekete óriás egyszer csak megindul valamerre.” (Rákosi Gergely: A daru)

ÖREG FÁK ÁRNYÉKÁBAN

– 2026. év élőhelye a fáslegelő –

Ennek az ősőreg csákvári vadkörteének a méreteit jól érzékeltetik az alatta legelő magyar szürkék

Középkorú fáslegelő a Balaton-felvidéken élőhelykezelés után (fotók: Kovács-Gergely Károly)

Magyarország egyik legszebb fáslegelője a Rókás-legelő Túrístvándi határában (fotó: Habarics Béla)

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület sikeres, nagy múltra visszatekintő kezdeményezése Az év madara program. A 47 éve zajló akció másoknak (erdészek, botanikusok, gombászok, rovarászok, hal- és emlőskutatók stb.) is kedvet adott a hasonló figyelemfelkeltő, ismeretterjesztő tevékenységhez. A 2025 májusában megalapított Élőhelyvédelmi Szakosztály tagsága már az alakuló ülésen felvetette az év élőhelye ötletét, amelyet év végén meg is valósítottunk. Az internetes szavazáson egy hónapon át lehetett részt venni, a végeredményt december 15-én hirdettük ki: a leadott szavazatok 43%-át a fáslegelő kapta, így 2026-ban ez viselheti az év élőhelye kitüntető címet (a második a láprét, a harmadik a szikes tó lett). A jelöltállítás szempontja az volt, hogy egymástól teljesen eltérő karakterű, ugyanakkor szép, esztétikus, veszélyeztetett élőhelyek közül lehessen választani, illetve legyen mód velük kapcsolatos célzott élőhelykezelések és akciók szervezésére.

A FÁSLEGELŐ – EGY MÚLTBELI ÉLETFORMA TANÚJA

A legeltetési állattartás a letelepedett magyarságnak évszázadokon keresztül kulcsfontosságú volt, de már a honfoglalás előtti népek is legeltettek, így kijelenthetjük: a Kárpát-medence képét évezredek óta alakítja a legelő jószág. A kecske, a ló, a szamár, a bivaly, de mindenekelőtt a szarvasmarha és a juh átalakítani és fenntartani is képesek füves élőhelyeket; erre a kopár tópartoktól, mocsárszélektől a zombékosokon át az irtásrétekig sok példa van.

Közismert jelenség, hogy a zárt erdőben a fák elágazás nélkül felfelé törekszenek, hogy társaikat lehetőleg túlnőve fényhez jussanak, míg nyílt területen ugyanezek a fajok alacsonyabbak, ellenben koronájuk sokkal szélesebb, szétterülő, hatalmas oldalágaik néha szinte a földig leérnek. Az ilyen fák kellemes árnyékot adnak a nyári melegben, amire nemcsak a jószágoknak, de a rájuk vigyázó embernek és kutyának is nagy szüksége van. Ezért alakulhatott ki az a tisztelet, amelyet az elődök éreztek a legelőkön álló természetes fák iránt. A famatuzsálemekre nem emeltek kezét (vagy baltát), ezért egyes hazai fáslegelőkön több száz éves fák tanúskodnak az eltelt időről. A háziállat a vastag fákat dörzsölözésre használja, a lelógó vagy törzsből kinövő hajtásokat éppúgy lecsipegeti, mint a fák alatti magoncokat vagy cserjéket. A faóriások háborítatlanul, vetélytársak nélkül növekedhetnek, odvasodhatnak, míg végül a fáslegelő egy egész életközösségnek adnak otthont: odúlakó madaraknak és emlősöknek, ízeltlábúaknak, fényt kedvelő vadvirágoknak, különféle lepkéknek.

Hazánkban minden tájegységben megtalálhatók, bár nem egyforma sűrűségben. Talán a leghíresebbek az Alföld északi részén (Szatmár-Bereg) és a Dél-Dunántúlon levők, de találunk legeltetett vagy esetleg felhagyott, de még felismerhető fáslegelőket a legtöbb közephegységünkben, a folyók árterületein, illetve az Őrségben. Mély fekvésű, vízjárta helyeken jellemzőbbek a puhafás (füzes, nyáras) fáslegelők, melyek rövidebb életűek, és az élőhelyet az özönnövények is fenyegetik. A magasabban levő, szárazabb gyepeken már tipikusabb a mezei juhar, a vadkörte és az adott környékre jellemző tölgyfajok, míg a hegységekben a gyertyán és a bükk.

ÉRTÉKES ROKON ÉLŐHELYEK

Ma már a kézi kaszálás eltűnőben van, traktorral fákat kerülgetni nem egyszerű elfoglaltság. Emiatt a szintén természetes fákkal díszített, de kaszálással hasznosított **fáskaszálók** nagyon megfoghatók. Az erdei legeltetés évszázadokig a mindennapok része volt, a tölgyfák nem csak a sertések számára volt értékes és jelentős abrakakarmány. A **legelőerdő** a fáslegelőnél sűrűbb, de a jószág

Tavaszdőben a székelői Kalonda fáslegelőjén (fotó: Szili István)

folyamatos jelenlététől gyér aljnövényzetű és cserjeszintű, terebélyes fák alkotta erdő. A fátlan pusztákon igazi oázisok a tájidegen, sőt gyakran idegenhonos fajokból telepített **szárnyékerdők**, melyeket kifejezetten a legelő állatok kedvéért ültettek. A betegségeknek ellenálló, sokszor több évtizedes korú **szórványgyümölcsösöket** és **epreskerteket**, illetve a ma már gombabetegségektől tizedelt, de akár több száz éves **szelídgesztenyéseket** is terebélyes fák alkotják, így látványra hasonlítanak a fáslegelőkre, és élőviláguk is gyakran gazdag. A mediterrán országokban van még két nagyon sajátos „rokon”, a tág térállásba ültetett olajfaliget és a paratölgyes.

IDŐSZERŰ TEENDŐK

A gyepek beerdősülése természetes folyamat (ez a társulások egyirányú változása, azaz a szukcesszió). De olykor mégis közbe kell lépni, és akár drasztikus módon „rögzíteniük” az ökológiai és természetvédelmi szempontból értékesebb, fontosabb társulást vagy stádiumot. Ha a fáslegelő beerdősül, a faóriások jövője kétségessé válik, ugyanis fotoszintetizáló felületük döntő része az oldalágak levéltömege. Ha itt felnő egy sűrű újulat, az öreg fa nem bírja a versengést, és lassan elhal. Erre sok példa van országszerte. Beerdősülést leginkább a legeltetés elmaradása okozhat. Ideig-óráig pótolhatja a jószágot a kaszálás vagy a pár évente elvégzett szárzúzás.

Magyarországon jó néhány fáslegelő áll természetvédelmi oltalom alatt, ilyen találunk többek között Békés, Csokonavisonta (Somogy), Dénesfa (Győr-Moson-Sopron), Erdőbénye (Borsod-Abaúj-Zemplén), Kerkafalva (Zala), Keszű (Baranya), Olaszfalu (Veszprém), Tiszaigaz (Jász-Nagykun-Szolnok) vagy Túrístvándi (Szabolcs-Szatmár-Bereg) határában, sőt, védett legelőerdő is van Tótszentgyörgyön (Baranya). De biztosan sok, öreg fákkal tarkított legelő van még országszerte; fontos lenne ezek felkutatása, felmérése, helyi védetté nyilvánítása. Ha ma is legeltetnek, a védelem szavatolhatja a tájhasználat hosszú távú biztosítását, ami adott esetben a tulajdonosnak is rokonszenves lehet.

Ahol az öreg fák pusztulnak, érdemes közösségi faültetéssel pótolni őket (természetesen a tulajdonos engedélyével); kulcsfontosságú a csemeték körbekerítése, illetve néhány évig ápolásuk, öntözésük. De az igazi az lenne, ha az Év élőhelye apropóján új fáslegelők születnének. Egy ilyenről máris be tudok számolni: Székesfehérvár határában egy juhokkal legeltetett, másfél hektáros, visszagyepesedő egykori szántónkon 16 csemetét (mezei juhar, molyhos és kocsányos tölgy, virágos kőris) ültettünk el egymástól jókora távolságra a gyermekeimmel. Ők lesznek azok, akik figyelemmel kísérhetik a reménybeli fáslegelő kialakulását, és majd látják természetes faként a ma még arasznyi tölgyeket.

Kovács Gergely Károly

Hogyan segítik A GYÖNGYBAGLYOK az amerikai gazdákat?

A kutatók korábban úgy gondolták, hogy a gyöngybagoly azon kevés madárfaj közé tartozik, amelyek ténylegesen kozmopolita elterjedésűek. Azonban a kép ennél árnyaltabb, mivel az újabb molekuláris taxonómiai vizsgálatok alapján a gyöngybagoly valójában nem is egyetlen, hanem három, egymástól földrajzilag is elkülönülő faj: az európai, afrikai és nyugat-ázsiai elterjedésű gyöngybagoly (*Tyto alba*), az Észak- és Dél-Amerikában honos amerikai gyöngybagoly (*Tyto furcata*) és a Kelet-Ázsiában őshonos keleti gyöngybagoly (*Tyto javanica*).

AZ AMERIKAI GYÖNGYBAGOLY

Ökológiai igényeiket, költésbiológiájukat tekintve a gyöngybaglyok nagyon hasonlóak: egyformán a nyílt területek madarai, a kisméltosok adják táplálékuk nagy részét, másodlagos odúköltők, de előszeretettel foglalják el a kihelyezett mesterséges költőládákat is. Emellett természetesen küllemük is igen hasonló. Igaz, az amerikai gyöngybagoly a nálunk honos fajnál valamelyest nagyobb termetű. A tojók tömege gyakran meghaladja a 600, míg a hímeké a 400 grammot. Mint már ebből is látható, az ivari dimorfizmus kifejezettebb az amerikai fajnál, de a testtömeg mellett a színezet is markánsabban eltér: a tojók melle általában jelentősen vörhenyesebb és jobban pöttyözött, mint a hímeké.

A GYÖNGYBAGOLY MINT A GAZDÁK SEGÍTŐTÁRSA KALIFORNIÁBAN

A kaliforniai farmerek a 80-as, 90-es években kezdték el nagy számban a gyöngybagolyládák telepítését kifejezetten abból a célból, hogy az ezeket elfoglaló baglyok segítsék a rágcsálók elleni védekezést. Napjainkra ez olyan mértékűre duzzadt, hogy ezres nagyságrendben lehet találkozni ezekkel a mesterséges költőládákkal a kaliforniai Napa- és Központi-völgyben. Ez utóbbi több mint 700 kilométeren keresztül húzódik végig az államon. Egy-egy nagyobb gazdaságban nemritkán 20-30 láda várja a gyöngybaglyokat. A kezdetekben nem volt jellemző a ládák foglaltságának nyomon követése, sem a gyöngybaglyok rágcsálókkal szembeni hatékonyságának tudományos kutatása. Azonban 2015-ben Matthew D. Johnson professzor (California State Polytechnic University, Humboldt) a diákjaival belevágott a téma kutatásába, és ez azóta hosszú távú projektté nőtte ki magát – ehhez csatlakozhattam én is öt hónapra.

DE MIÉRT A GYÖNGYBAGOLY?

Jogosan vetődik fel a kérdés, hogy miért pont az amerikai gyöngybagoly a legjobb partner erre a feladatra, és a kaliforniai gazdák miért nem egy másik ragadozó madarat vagy baglyot hívnak segítségül. Van néhány olyan tulajdonsága e fajnak, amely ideális jelöltté teszi a feladatra. Ez a bagoly kifejezetten kisméltosokkal táplálkozik, és ez nem korlátozódik a kisméltosok gradációs éveire. Előszeretettel foglalja el a mesterséges költőládákat, és kevésbé is válogatós a helyszínválasztás terén. A gyöngybagoly nem vagy csak kisméltosban territoriális, aminek köszönhetően nagy számban lehetnek jelen akár egy viszonylag kis területen is, ha az ember által irányított körülmények úgy hozzák. Ez utóbbi Kaliforniában rendkívül szembetűnő. A gazdálkodók nagyon nagy sűrűségben helyezik ki az oszlopokra szerelt költőládákat, akár mindössze 30-50 méterre egymástól, és e közelség

← Amerikai gyöngybagoly (fotó: Noah Price)

Kisméltosmételő – csontmaradványok egy használatban lévő gyöngybagoly-oszlopláda alatt (fotó: a szerző felvétele)

ellenére is ezeket nagy számban el is foglalják a baglyok. Az egyik általam is vizsgált szőlőszetben egy nagyjából egy négyzetkilométeres területen 22 költést találtunk az oszlopládákban. Megegett, hogy négy egymás mellett álló oszlopládaiban zajlott költés – 150 méteren belül! A hazai gyöngybagollyal kapcsolatos felmérések során ritkán találkozunk egy településen belül már akár csak két költő párral is. A fentiek fényében alapvető fontosságú volna vizsgálni azt, hogy a hazai, sokkal alacsonyabb gyöngybagolysűrűség a mesterséges költőládák hiányából fakad-e, vagy a költőládák nagy sűrűsége mellett sem telepedne meg a hazai faj a kaliforniaihoz hasonló sűrűségben.

2025. január 1-jétől Kaliforniában betiltásra kerültek a véralvadást gátlókon alapuló rágcsálóirtó szerek. Ez kiemelkedően jelentős lépés az állam vadvilágának megóvásában, hiszen jól ismert jelenség, hogy ezek a szerek a ragadozóknak felhalmozódnak, így komoly veszélyt jelentenek rájuk nézve is. Betiltásukkal még inkább előtérbe kerültek az alternatív védekezési megoldások.

Költőláda ellenőrzése GoPro kamerával egy kaliforniai mandulaültetvényen,... (fotó: Lauren Jackson)

Három oszlopláda egymás mellett, 2025-ben egyszerre mindhárom ládában költött gyöngybagoly (fotó: a szerző felvétele)

A GYÖNGYBAGLYOK ÁLTAL NYÚJTOTT ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁS

A kutatócsoport vizsgálatai feltárták, hogy egy fióka a kirepüléséig nagyjából 170 rágcsálót fogyaszt el. Átlagos fészekaljmérettel és kirepülési sikerrel számolva a fiókák felneveléséhez tehát átlagosan 616 zsákmányállatra van szükség. Egy egész évet nézve pedig azt találták, hogy egy költő pár és az általuk felnevelt fiókák átlagosan 3466 rágcsálót fogyasztanak el. Ezek ráadásul csak konzervatív becslések, a valós számok feltehetően még ennél is nagyobbak! Figyelembe véve azt, hogy a pocokpopuláció egyedsűrűsége hasonló agrártájban 685–1077 egyed / ha lehet gradációs évben, összességében igen komoly pocokgyérítő hatásról beszélhetünk. Kiváltképp akkor, amikor akár 10-20 költő pár is vadászik egy adott területen. A fészekkamerás vizsgálatok azt mutatták, hogy a behordott táplálék 89%-a volt egér (*Mus musculus*, *Peromyscus spp.*), pocok (*Microtus californicus*) vagy tasakospatkány (*Thomomys bottae*), amelyek mind kártevőknek

...és ami belül van: gyöngybagolypár egy oszlopládaiban – az ivari dimorfizmus jól megfigyelhető a képen (fotó: a szerző felvétele)

tekinthetők a kaliforniai mezőgazdaságban. A csoport GPS-nyomkövetővel végzett vizsgálatai azt is feltárták, hogy az elejtett zsákmányállatok 41%-a származott a Napa-völgy szőlészeteiből. Tehát a baglyok a táplálékállatok közel felét a vidékre jellemző agrártájból vadászták le. Mindezek azt bizonyítják, hogy a gyöngybaglyok számottevő segítséget nyújtanak a Napa-völgyi bortermesztőknek.

Fontos azonban azt is megvizsgálni, hogy mennyire költséghatékony a gyöngybaglyokkal való védekezés az alternatívákhoz képest. A Kaliforniában egyik leggyakrabban használt védekezési módszer a rágcsálók csapdázása. Azonban ezeknek a klasszikus egérfogó jellegű csapdáknak a folyamatos ellenőrzése jelentős munkát igényel, ami azt is jelenti, hogy ez a módszer nem olcsó. A gyöngybaglyok általi védekezéssel (tehát az oszlopládák kihelyezésével és karbantartásával) összehasonlítva a csapdázás egy nagyságrenddel drágább az elpusztított rágcsálóegyedre vetítve. Ez akkora különbséget jelent, hogy már gazdaságilag is megfontolandó, melyik módszer mellett teszik végül le a gazdák a voksukat. A történethez azonban hozzátartozik az is, hogy a vizsgálatok szerint a gyöngybagollyal való védekezés elsősorban a rágcsálók alacsony egyedsűrűsége mellett hatékony, gradációs években a csapdázás sokkal jobb eredményre vezet. Ezek alapján az általános ajánlás szerint a leggyakoribb, átlagos rágcsálólétszámú évben elegendő a gyöngybaglyok „alkalmazása”, gradációs években pedig ezt mindenképpen érdemes kiegészíteni más módszerekkel is, például a csapdázással.

A JÓ GYÖNGYBAGOLY-OSZLOPLÁDA

A madárodúknak és költőládáknak a hazai természetvédelmi gyakorlatban számos fajra vagy fajcsoportra jól bejáratott, széles körben elterjedt típusai használatosak. Azonban Kaliforniában a gyöngybaglyoknak kihelyezett költőládák esetében ez nincs teljesen így. Sokféle kialakítású, méretű vagy éppen anyagú ládát használnak a gazdálkodók. Számos helyen leginkább egy nagy, D odúra hasonlító kialakítást vagy éppen műanyagból készült, széles, de rövid, enyhén a kukik hengerodújára emlékeztető formát használnak. Mindezek mellett az

Amerikaigyöngybagoly-fióka táplálkozás közben (fotó: Jaime Carlino)

itthon is alkalmazott oszlopládához hasonló típusokat is lehet látni a gazdaságokban, méghozzá többféle méretben is. Mindegyik ládafajtában lehet találkozni költéssel, de határozottan vannak jobban preferált odúkialakítások.

A kutatócsoport eredményei egyértelműen azt mutatják, hogy a gyöngybaglyok a fából készült, mély (>61 cm), nagy alapterületű, magasra kihelyezett ládákat részesítik előnyben. A műanyagból készültet sokkal kisebb százalékban foglalják el a baglyok, de feltételezhetően ez nemcsak az odú anyagának, hanem kialakításának is köszönhető. Összességében ezek megegyeznek a hazai és nyugat-európai tapasztalatokkal. Érdekes módon az USA-ban nem jellemző a kiülő vagy „erkély” használata a gyöngybagoly költőládáin, mert az az általános vélekedés, hogy ez növeli a predáció esélyét.

Az európai gyakorlatban viszont ez egy elmaradhatatlan eleme a ládának, mivel ez, a láda nagy mélységével együtt, segít megakadályozni a fiókák esetleges idő előtti kiesését a ládából.

ÁTÜLTETHETŐ-E EZ A GYAKORLAT MAGYARORSZÁGI VISZONYOKRA?

Magyarországon a gyöngybagolyvédelem elsősorban a költőládák egyházi épületekbe való kihelyezésére és fenntartására koncentrál. A közelmúltban végzett kutatásaink sajnos azt mutatják, hogy a korábbi időkből ismert költőhelyekből rengeteg tűnt el az épületlezárások miatt (korábbi szabad berepülőnyílások lezárásával). Az oszlopládás megoldás jelenleg még sokkal kevésbé elterjedt itthon. Azonban a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány és az MME egyes helyi csoportjai egyre több biztató eredménnyel rendelkeznek ezen módszert illetően. Az amerikai tapasztalatok megerősítik, hogy az oszlopládák alkalmas alternatív költőhelyek lehetnek akár a hazai faj számára is, ami az egyházi épületek költőhelyként való visszaszorulásának fényében is nagy jelentőséggel bír. Emellett az oszlopládák nagy előnye, hogy szinte bárhová telepíthetőek, nincsenek a megfelelő épületek meglétéhez kötve.

A magyarországi eredmények azt mutatják, hogy a vörös vércse nagy százalékban foglalja el ezeket az oszlopládákat, ha a gyöngybagoly üresen hagyja azokat, sőt, vannak bizonyított

Változatok ugyanarra a témára: gyöngybagolyok kihelyezett költőládák különböző kialakításai a kaliforniai Napa-völgyben (fotók: a szerző felvételei)

Tojó tarka vércse egy Napa-völgyi szőlőültetvényen (fotó: a szerző felvétele)

esetek, hogy versengés is folyik a költőhelyekért a két faj között. Ez Kaliforniában sokkal kevésbé jellemző. Ugyan itt a vörös vércse nem őshonos, de vikáriáns párja, a tarka vércse (*Falco sparverius*) megtalálható. A 2025-ös költési szezonban átvizsgált közel 400 oszlopládából csak néhányat foglalt el tarka vércse. Ez valószínűleg annak is köszönhető, hogy ott ez a vércsefaj sokkal ritkább, mint hazánkban a vörös vércse. Mindazonáltal a program hazai „eladhatóságát” illetően nagy erőssége az oszlopládáknak, hogy gyöngybagoly hiányában a vörös vércse is jó eséllyel el fogja foglalni ezeket, amely szintén hathatós segítséget nyújthat a gazdálkodóknak a rágcsálók elleni védekezésben. Ez annak ellenére is így van, hogy a vörös vércse táplálékának összetétele vegyesebb, mint a gyöngybagolyé, vagyis nem szinte kizárólag kisemlősökből áll, mégis fontos szerepe lehet a pockok elleni küzdelemben.

Johnson Wildlife Habitat Ecology Lab 2025 februárjában, álló sor balról jobbra: Schneider Zoltán, Ayla Zolwik, Samantha Chavez, Eleanor MacDonald, Christian Cortez, D. Mac Wilson, Matthew D. Johnson, Maddie Ybarra; első sor balról jobbra: Fatime Jomaa, Lauren Jackson, Jadzia Rodriguez, Dabid Garcia (fotó: Jessie Hunt)

Mivel a hazai vizsgálatok is azt mutatják, hogy a gyöngybagoly jelentős mennyiségben fogyasztja a mezőgazdasági kártevő mezei pockokat is, egyre inkább úgy tűnik, hogy a gyöngybaglyok megtelepítésének elősegítése egy olyan ügy, amelynek tekintetében a természetvédelem és a mezőgazdálkodás érdeke találkozik. Ezért nagy előrelépés lenne, ha a gazdálkodók és a természetvédők egymással együttműködve, minél több oszlopláda kihelyezésével segítenék a faj hazai populációjának megerősödését és egyben egy kártevők elleni, vegyszermentes védekezés terjedését. Ahogy az amerikai mondaná: ez egy igazi win-win helyzet!

A cikk nem jöhetett volna létre a Fulbright Hungary támogatása és az Ökotárs Alapítvány által nyújtott Foltányi Zsuzsa („Fozsu”)-emlékösztöndíj nélkül.

Schneider Zoltán

CSATLAKOZZON ÖN IS AZ MME MADÁRBARÁT KERT PROGRAMJÁHOZ!

Országszerte már több mint tízezeren, köztük több mint kétezer óvoda és iskola regisztrált a 2002-ben indult programba.

Csatlakozás, részletek és az elismerő tábla megszerzésének feltételei az MME-honlapon találhatóak:

mme.hu > TERMÉSZETBARÁT > Madárbarát kert program

ÖZÖNFAJOK

veszélyeztetik a természetes élővilágot és a gazdaságot

III. rész

– *Lágy szárú özönnövények Magyarországon* –

Az előző számunkban ismertetett fás szárú idegenhonos fajok betelepülése vagy betelepítése és szétterjedése is bőven elég problémát keletkeztet mind a gazdálkodóknak, mind a természetvédelmi szakembereknek. Mondhatnánk, ez is bőven sok, de sajnos a lágy szárúakból még sokkal több faj telepedett már meg Magyarországon. Nagy fajsza-
muk, rendkívül gyors terjedésük és a már elfoglalt hatalmas terület kiterjedése miatt ezekkel még több gondunk és persze feladatunk van, mint a fásszárúakkal.

Nehéz lenne meghatározni, hogy melyik közülük a legveszélyesebb, melyiket szeretnénk leginkább a pokolba kívánni. Az egyes fajok bemutatási sorrendjének meghatározásakor igyekeztünk azokat előre sorolni, amik a legnagyobb problémát okozzák, és amikkel a legtöbbünknek van kellemetlen élménye.

ÜRÖMLEVELŰ PARLAGFŰ

A parlagfű Észak-Amerikából származik. Nem közvetlenül jutott el a Kárpát-medencébe, Franciaországból terjedt szét földrészünkön, és egyelőre megállíthatatlannak tűnik területfoglalása. A Kárpát-medencében az 1920-as években jelent

A bármilyen okból szabaddá váló talajfelszínt a parlagfű rögtön képes elfoglalni

meg, és a század második felében elárasztotta az egész országot. Talán a legismertebb lágy szárú özönnövény, amely elsősorban virágpora által okozott allergiának köszönheti kétes értékű ismertségét. Aki már látott a nyár második felében, végén virágzó parlagfűvet, amely megérintve sárga pollenfelhőt bocsát ki, az megérti, hogy ez a jelentéktelen virágokkal rendelkező növény hogyan képes milliók életét megkeseríteni és a nyár végére betéríteni az egész országot. Az egyre szárazabb és melegebb nyarak kifejezetten kedvezőek számára. A parlagfű-allergiával küszködők ilyenkor kiadós esőt remélnék, amely a levegőt megtisztítva átmeneti javulást okoz számukra.

Napraforgótáblákban gyakran tömeges a parlagfű (fotók: Haraszthy László)

Bár virágzaskor a homogén aranyvessző rendkívül látványos, nagy problémát okoz a gazdálkodóknak,...

← Ma már az ország bármely részében találkozhatunk gabonátáblákban fejlődő selyemkóróval

A parlagfű pionír gyomnövény, ami azt jelenti, hogy a szabad – növényzetmentes – talajfelszínt azonnal képes benépesíteni. Ahol viszont más fajok már elfoglalták a felszínt, ott alig van megtelepedésre esélye, mivel a konkurenciát kevéssé tűri. A szénával és szalmával, továbbá a járművek kerekére és az emberek cipőjére tapadt sárral is kiválóan terjed. Magja minde-
nütt tömegesen fordul elő. Ha valamilyen csoda folytán évekig nem virágozna, akkor sem csökkenne az állománya, mert a talajra hullott magok éveken keresztül csiraképesek maradnak.

Leggyakrabban és legnagyobb tömegben a kalászosok aratása után kialakult tarlókon, illetve a napraforgótáblákban képes elterjedni. Sajnos nem ritkák az olyan táblák, amelyekben a parlagfűtől alig látszik maga a napraforgó, mivel olyan sűrű állományai alakulhatnak ki. A természetes gyepekbe csak kis eséllyel tud betörni, illetve azokon megtelepedni, ezért elsősorban nem természetvédelmi, hanem gazdasági szempontból okoz felmérhetetlen kárt, kiemelten az allergiás rohamok miatt a munkából kiesőkön keresztül. A napraforgótáblákban vegyszeres kezeléssel kordában tartható, a tarlókon pedig legeltetéssel vagy felferődése utáni tárcsázással lehet ellene fellépni. A vegyszeres védekezés azonban nemcsak költséges, hanem súlyos terhelés a talajra, természetre és mindezekon keresztül az emberekre is.

Ahhoz azonban, hogy a parlagfűproblémát országos szinten kezelni tudjuk, az eddigieknél sokkal szélesebb körű összefogásra, szervezettebb intézkedésekre, a gazdálkodók nagyobb mértékű ellenőrzésére, de mindenekelőtt olyan kutatások elindítására lenne szükség, amelyek eredményei elvezetnek egy biológiai alapú parlagfű-mentesítéshez.

MAGAS ARANYVESSZŐ ÉS KANADAI ARANYVESSZŐ

Akik nem járnak a Dunántúlon, talán el sem tudják képzelni, hogy ez a sárga virágözönnel gyönyörködtető növény miért jelent problémát. Mivel mindkét faj a nedvesebb klímát kedveli, elsősorban a Dunántúlon, az Órségtől a Vértesszigig találkozhatunk vele. Ahol nedves talajt és egy kicsit hűvösebb klímát talál, ott mindenütt tömegessé válhat. Azért tudott látványosan elterjedni mindkét faj, mert az egykori faluszéli legelőkről és a folyók hullámtereiről eltűntek a csordák és a gulyák. A legelő állatok maradványok maradványok maradéktalanul képesek visszaszorítani, illetve a rendszeresen legeltetett területeken nincs esélye nagy, homogén állományok kialakulásának. Rendkívül látványos sárga virágzatát rengeteg rovar, köztük a házi méhek is

...szerencsére legelő állatokkal könnyen visszaszorítható; a kép jobb oldalán legelő, a bal oldalon az állatoktól elzárt terület látható (fotók: Haraszthy László)

rendszeresen látogatják. A szarvasmarhák és a házi bivalyok szívesen fogyasztják, ezért azokkal eredményesen lehet fellépni ellene. A gazdálkodók számára azzal okoz problémát, hogy a beltartalmi értékeiben nála sokkal kedvezőbb fűfélék és pillangós virágú növények helyett ezzel kell beérniük. Az erdei villanypászttakat és az erdőtelepítéseket is megszállja. Ezeken a helyeken csak jelentős költséggel lehet visszaszorítani. Természeti értékeinket ugyancsak a terület elfoglalásával, homogén állomány kialakításával, a biológiai sokféleség látványos csökkentésével és számos védett vagy fokozottan védett növényfaj életfeltételeinek megszüntetésével veszélyezteti.

KÖZÖNSÉGES SELYEMKÓRÓ

Kezdetben csak a nyílt homoki gyepeket veszélyeztette betelepülésével, majd az összes homoktalajon megjelent. Napjainkban a szántóföldeken, elsősorban a kalászosok termőterületein is jelen van már. Utóbbi helyeken történő megtelepedése egyértelműen növeli a gazdálkodók költségeit. Természetvédelmi szempontból azonban különösen veszélyes özönnövényként tekintünk rá. A nyílt homoki gyepeket különösen értékes növény- és állatfajok népesítik be. Ezek többsége Natura 2000 terület is, azaz európai jelentőségű élőhelyek, élőviláguk megőrzése ezért nemzetközi kötelezettségünk is.

A nyílt homoki gyepek talaja csak kismértékben fedett növényekkel, növényzetmentes foltjaik viszont ideális megtelepedési helyei a közönséges selyemkórónak. Rövid idő alatt kialakuló sűrű állományai árnyékolják a korábban szabadon felmelegedő talajfelszínt, ezáltal megváltozik annak mikroklimája és élővilága is. A nagy foltok pedig közvetlenül is csökkentik az értékes területek kiterjedését.

A közönséges selyemkóró feltűnő virágzatát a méhek is nagyon kedvelik

Reményt keltő látvány: levéltetvek támadták meg a selyemkóró termését (fotók: Haraszthy László)

Sajnos a közönséges selyemkórót egyetlen állat sem legeli, ugyanakkor hatalmas tömegben termel magot, melyet repítőkészülékének köszönhetően a szél nagy távolságra képes eljuttatni. Ahol megtelepszik, arra kell ügyelni, hogy lehetőleg a virágzás előtt sikerüljön az utolsó tövet is vagy legalább a virágfejeket eltávolítani. Összefüggő állományai virágzáskori kaszálással, majd sarjadásuk utáni ismételt levágással visszacsoríthatók, de a folyamatos magpótlás miatt teljes felszámolása hosszú éveket igénybe vevő, költséges és rendkívül fáradságos tevékenység. A Natura 2000 területek, illetve a védett természeti területeken található nyílt homoki gyepeken megtelepedő állománya csak kézi erővel kezelhető, az agrártájan gépekkel is kaszálható. Hatalmas virágainak köszönhetően a rovarok szívesen látogatják, a méhészek jó mézelő növényként tekintenek rá, és sajnos sokfelé még terjesztik is.

A legutóbbi években megtelepedtek rajta levéltetvek, amelyekről remélhető, hogy hozzájárulnak majd mértéktelen terjedésének megakadályozásához. A valós eredmény azonban nagy valószínűséggel valamely károsítójának – nagyon alaposan előkészített és minden lehetséges kockázat tekintetében megvizsgált – megtelepítésétől várható.

JAPÁN ÓRIÁSKESERŰFŰ

A kertekben ültetett disznóvénnyel kiszabadulva nagy területeket foglal el országszerte. Bárki számára könnyen felismerhető, hiszen ez a faj és hibridjei a legnagyobbra növő, lágy szárú növények Magyarországon. Az 1920-as években jelent

Látványos virágáért szívesen ültették kertekben, és sajnos a túlnövekedett állomány rizómáit az utak mentén kiszórják,...

Kisebb folyók mentén a japán óriáskeserűfű képes minden növényt és állatot kiszorítani

meg hazánkban. Eredetileg a félárnyékos, jó vízellátottságú területeken fordult elő, manapság azonban a napsütötte utak mentén is egyre több helyen lehet vele találkozni. A tavasszal kibújó friss hajtásait a talaj menti fagyok rendszeresen elpusztítják, de ezután újrasarjadnak. Rizómaival behálózva a talajt, és ahová megtelepítik, kezdetben kis foltra korlátozódik, majd az évek során egyre növekvő sarjtelepet alkot, és az általa elfoglalt területen minden más növényfaj elveszti életfeltételeit. Új telepei leginkább a felelőtlen emberi tevékenységnek köszönhetően jönnek létre. A kertekben mértéktelenül szaporodó állomány ritkítása után egyesek az utak mellett kiöntik a rizómákkal teli talajt, amelyek azonnal új telepet kezdenek kialakítani. Sajnos a folyóvölgyekben különösen jól érzi magát. Kisebb vízfolyásaink mentén már sokfelé homogén állományt alkot. Az árhullámok során esetlegesen kimosódó rizómákat a folyó nagyobb távolságra is elszállíthatja, így újabb telepei keletkezhetnek.

A vízfolyásaink mellett terjedve, az egykor lágyszárúakban és cserjékben gazdag, változatos élőhelyeket felváltva a fűleműlék, barátságosabbá, kerti posztákká és más fajok elvesztik élőhelyüket, kénytelenek elhagyni a területet, mivel egyetlen faj sem tud megtelepedni az óriáskeserűfű-állományokban. Az ellene való védekezés rendkívül nehéz feladat, vegyszeres beavatkozással sem lehet megszabadulni tőle, nem beszélve arról, hogy a folyók mentén azok alkalmazása eleve tilos. Visszaszorítása csak akkor lesz megoldható, ha sikerül valamely kórokozóját vagy károsítóját megtalálni és felhasználni az ellene való védekezésben. Miközben súlyosan veszélyezteti a

...amelyekből ilyen összefüggő telepek alakultak ki; a képen egy éppen elfagyott telep látható

biológiai sokféleséget, az általa elfoglalt területek hasznosítása is lehetetlenné válik, mechanikai úton történő megtisztításuk pedig rendkívül költséges, és csak kétes eredményre vezet. A benőtt patak és kisebb folyók megközelíthetlenné válnak sűrű, homogén állományai miatt.

BÍBOR NEBÁNCSVIRÁG

A japán óriáskeserűfű mellett a bíbor nebáncsvirág a nálunk élő lágyszárúak közül az egyik legnagyobbra növő faj. Elsősorban a folyóvölgyeket szállta meg, ahol a több méterre is kilőhető magjainak köszönhetően, amelyeket az árhullámok is segítenek terjesztetni, gyorsan képes nagy területeket elfoglalni. Télen a tövek elfagynak, tavasszal magról fejlődik ki az új generáció.

A Himalája térségéből származó bíbor nebáncsvirágot dísnövényként hozták be Európába. Magyarországon elsősorban a délnyugati vármegyékben, különösen a Dráva-síkon tömeges. Rendkívül sűrű állományokat képes létrehozni, amivel megakadályozza a folyók mentén álló ligeterdők megújulását, illetve megszünteti a hullámterek természetes növénytakaróját. Ezzel nemcsak gazdasági kárt okoz, hanem nagymértékben csökkenti az egyébként gazdag, folyó menti élővilágot is. Az ártéri erdők énekesmadarai teljes mértékben kiszorultak a bíbor nebáncsvirág által elfoglalt területekről. Mivel egyetlen házi vagy vadon élő állat sem legeli, visszaszorítása csak – folyamatban lévő – biológiai védekezési módok kidolgozásától várható.

Öt, lágy szárú özönnövény ismertetése mellett számos további faj is veszélyezteti a természetes élőhelyeket, ilyen fajok például a kokárdavirág, a kisvirágú nebáncsvirág, a csicsóka, a betyárkóró, a szőrös disznóparéj, az egynyári seprence, az

A bíbor nebáncsvirág összefüggő állományai még az erdők felújulását is megakadályozzák

észak-amerikai őszirózsafajok, a kaukázusi medvetalp, a karmazsinbogyófajok, a süntők és számos további nemkívánatos jövevény. Sajnos nincsenek információink arra vonatkozóan, hogy a lágy szárú özönnövények együttesen mekkora területet foglalnak el Magyarországon, az azonban bizonyos, hogy ez akár több tízezer hektár is lehet, azaz elérheti az ország területének 5%-át is. Miközben értékes gyepterületeket naplemparkokká alakítanak, leaszfaltoznak, újabb és újabb üzemeket létesítenek rajtuk, az özönnövények sora további jelentős veszteséget keletkeztet. Ne feledjük, hogy Magyarország egyetlen jelentős természeti erőforrása a termőtalaj, amely megérdemelné, hogy kiméletesebben bánjunk vele, és megszabadítsuk például az özönnövényektől.

Haraszthy László

Így támogathatja a madárvédelmet!

Az MME munkájának öt támogatási módja.

Adományozás

Online pénzadomány

Webshopadomány

Tudatos vásárlással is segíthet.

Palackvisszaváltás

Váltsa vissza, és ajánlja fel!

Ajándék, hagyaték

Hagyaték a természetnek

Adománykítűzők

Viselje gondját!

A varjak Dzsingisz kánja – az indiai házi varjú inváziója

Az utóbbi időben ugyan a vetési varjú került célkeresztbe Magyarországon a módosított kormányrendelet (13/2001) okán, azonban jelen írás mégsem rá, hanem egy idegenhonos varjufajra fókuszál. A csókánál valamivel nagyobb termetű indiai házi varjú története egészen elképesztő. Az invázió császára becenevet is joggal viselő faj egyben családja legsikeresebb tagjaként is aposztrofálható. A cikk szerzői – Paládi Petra doktorandusz hallgatóként – Tanzániában ismerkedett meg testközelből a fajjal, amellyel kapcsolatban egy kutatást is végeztek, hogy közelebb kerüljenek az opportunistá madár rendkívüli ökológiai sikerének megfejtéséhez.

A VILÁGHÓDÍTÓ VARJÚ – INDIA UTCÁITÓL AFRIKA SZIGETEIG

Az indiai házi varjú (*Corvus splendens*) méretét tekintve a csóka és a kormos varjú között helyezkedik el. Megjelenése hasonlít a kétszínű tollruhás dolmányos varjúéra: homloka, fejtetője, torka és begyfoltja fénylően fekete, míg tarkója, nyaka és melle világosszürke. A szárnyai, farktollai, csőre és lábai feketék. Ezek színmélységében, sőt a madár testméretében, a csőr vastagságában is regionális eltérések mutatkoznak, hiszen a faj elterjedési területe igen figyelemreméltó. Egyrészt a Dél-Ázsiában őshonos varjú megtalálható India egész területén, Srí Lankán, Nepálban, Bhutánban, Bangladesben, Mianmarban, de még Thaiföld bizonyos részein is. Indiától keletre előfordul Pakisztánban, Afganisztánban és Iránban. A természetes elterjedés mellett nagy ugrást jelentett a faj életében a 19. század végi afrikai betelepítés. Történt ugyanis, hogy a britek fennhatósága alá tartozó Zanzibár szigetén tömegével eresztettek szabadon indiai varjakat azért, hogy a kommunális szerves hulladékot, illetve az azt vonzó élővilágot (például férgek, rovarok, hüllők) elfogyasszák. Az ingyentakarítóknak (*garbage scavenger species*) bejött az új élettér, tették a dolgukat, miközben serényen szaporodtak is. A folyamatosan növekvő számú varjúkolónia nem egészen 100 év alatt Kairótól (Egyiptom) Fokvárosig (Dél-afrikai Köztársaság) terjeszkedett, azaz napjainkban egész Kelet-Afrikában megtalálható, beleértve

A faj csapatokban mozog és portyázik a városokban (fotó: Paládi Petra)

annak ikonikus szigeteit (Madagaszkár, Mauritius, Réunion, Seychelle-szigetek) is. Ezek mellett nemcsak a szándékos betelepítés szélesítette a faj elterjedési területét, hanem hajókon, hajókban mint potyautas a világ számos szegletébe is eljutott. Egyrészt Indiától keletre az Arab-félszigetet (Jemen, Omán, Egyesült Arab Emírségek), illetve Délkelet-Ázsia olyan modern országait is meghódította, mint Szingapúr vagy Malajzia. A házi varjú megjelent az USA-ban (Florida), Kubában, tanyát vert Ausztráliában, sőt Európába is eljutott. Utóbbi esetben egy teherhajó fedélzetéből bukkant elő 2 példány 1994-ben Rotterdam kikötőjének közelében (Hoek van Holland). A holland állomány két évtized alatt 40-50 egyedből álló kolóniává erősödött, amelyet már a helyi hatóságok sem nézhetek tétlenül. Miután a csapdázás nem bizonyult hatékony módszernek, léghajókákat alkalmaztak, amivel 2017-re sikerült minden egyedet eltávolítani, ezzel megakadályozva az öreg kontinensen történő terjeszkedésüket. Az európai sikertörténet ellenére a hódító varjak természetes elterjedési területükön kívül már közel 20 (!) országban előfordulnak. Mindezek tükrében nem meglepetés, hogy a faj szerepel a világ legveszélyesebb invazív fajainak listáján és az Európai Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékében (1143/2014/EU és 1141/2016/EU) is.

A létrás csapda kiváló eszköze a varjak befogásának (fotók: Kövér László)

AZ ALKALMAZKODÁS NAGY MESTEREI

A házi varjak elképesztően sikeres térnyerése mögött több tényező játszik egyszerre szerepet. Egyrészt a varjufélékre általánosan jellemző a magas fokú intelligencia, az erős kognitív képességek: figyelem, észlelés, emlékezet, gondolkodás, problémamegoldás és döntéshozatal. A faj erősen kötődik az emberi jelenléhez, állományaik szinte kizárólag településeken fordulnak elő (*obligate human commensal*). A madarak rendkívül gyorsan adaptálódtak az emberi jelenléhez, gyorsan hozzászoktak mindennemű zavaró (hang, fény) tényezőkhöz (habituáció). Emellett a civilizációs környezet – legyen szó egy afrikai faluról vagy egy ázsiai metropoliszról – kiváló lehetőségeket, ökológiai forrásokat biztosít a varjak számára. Egyrészt a legtöbb esetben állandóan hozzáférhető, változatos táplálkozási lehetőségek állnak a rendelkezésükre (például kommunális hulladék), másrészt az utcák, utak és parkok ideális fészkelőhelyeket kínálnak számukra. Az óriási elterjedési területből adódón a faj szaporodási időszaka változatos képet mutat. Amíg őshazájukban áprilistól júliusig, addig például Afrikában az év utolsó hónapjaiban költenek, fészkeljük 3-5 tojásból áll.

Étterem hátulja = ingyen varjúkoszt

A varjak előnyben részesítik a korábbi fészkek tatarozását, továbbá ott választanak fészkelőhelyet, ahol elegendő táplálékforrás áll a rendelkezésükre.

A házi varjú táplálkozására az abszolút mindenevés jellemző, a generalista faj étlapján a növényektől (levél, mag, gyümölcs) a férgek, ízeltlábúakon keresztül bármely gerinces taxon képviselője szerepelhet. Varjufélére jellemzően előszeretettel zsákmányolja más madarak fészkelőhelyeit, sikeresen kapja ki a vízből a halakat, kételtűeket, illetve kisemlősöket is predál, de a dögöket sem veti meg. A faj ökológiai rugalmassága mellett erősen szocializált. A madarak az év nagy részében csapatokba verődve mozognak, együtt táplálkoznak, pihennek, vagy éppen összehangoltan védik egymást bármilyen potenciális ragadozótól.

AHOL SOK A VARJÚ, OTT SOK A BAJ IS

A házi varjú szerteágazó – társadalmi, gazdasági, környezeti – konfliktusok forrása. Ezek egyik legjelentősebb oka a táplálkozásukra vezethető vissza. Egyrészt a kommunális hulladék fogyasztásával, széthurcolásával komoly humán- és állategészségügyi kockázatot jelentenek, és a fekáliájukkal is szennyezik az emberi környezetet, a vízforrásokat. Elsősorban az elmaradottabb régiókban olyan bélbetegségeket okozó mikroorganizmusok vektorjai, mint a szalmonella, a kólibaktérium vagy a kampilobaktérium – olyan súlyos betegségek okozói, mint a kolera, a tífusz vagy a vérhas. Másodrészt, opportunistá diétájának köszönhetően nem kiméli a mezőgazdasági kultúrákat, legyen szó szántók növényeiről, kis kertekről vagy gyümölcsösökről. A Dél-afrikai Köztársaság egyik tartományában jelentős károkozásokról számoltak be: bizonyos területeken a kukorica 81%-os, a búza- és a mandulatermés 55%-os vesztesége volt a varjak számlájára írható. Tanzániában imádják a mangót, a papaját és a datolyát, de a zöldségeskertek növényeit is megdézsmálják. A faj erős predációs nyomást jelent a helyiek baromfiállományaira is, károkozásuk gazdaságilag kimutatható. Mindezek mellett ugyancsak veszélyt jelentenek az őshonos állatvilágra. Ugyan elsősorban urbánus környezetben fordulnak elő, azonban több tanulmány is igazolta, hogy jelenlétük jelentősen negatív hatással van az adott település madárfaunájára. Végül, de nem utolsósorban csapatai, különösen az éjszakázóhelyeken és azok környékén, valóságos varjú-apokalipszis érzetét keltik – látványuk, különösen a hangjuk és piszkításuk a helyi lakosok nemtetszését váltja ki. Speciális problémát okoznak tengerparti szállodák esetében, ahol a kültéri étkezőket lepik el, hogy a vendégek által meghagyott vagy éppen fogyasztott étkekből vegyék ki szemtelenül részüket.

INVÁZIÓS FAJ KEZELÉSE: MÓDSZEREK ÉS TAPASZTALATOK

Az imént említett ember-varjú konfliktusok a faj természetes és újonnan meghódított élőhelyein is mindennaposak. Több országban, ahol a varjak nagy egyedsűrűségben fordulnak elő, kártevőként tekintenek rájuk, azon helyeken pedig, ahol nem őshonosak, a teljes kiirtásuk lenne javallott – már amennyiben ez lehetséges lenne. Ahogy több európai idegenhonos inváziós faj esetében (például ezüstkárász, mosómedve) ez sajnos irreális célnak tekinthető. Az indiai házi varjú állományait sok országban (például Tanzánia, Dél-afrikai Köztársaság, Mauritius, Jemen, Szingapúr) próbálták már felszámolni, ez idáig – néhány lokális esetet eltekintve – sikertelenül. A varjúkontrollra, a probléma mérséklésére a leghatékonyabb módszernek

Befogott varjak vizsgálatának bemutatása (fotó: Paládi Petra)

a löfegyver, a csapda és a mérgezés bizonyul. A fegyveres gyérítésre pozitív példa, ami Hollandiában történt, de Ausztráliában és Jemenben is így próbálják kordában tartani az elszaporodott madarakat. Utóbbi ország esetében volt kísérlet a varjak fészkeinek leverésére, a fiókák megsemmisítésére is kisebb-nagyobb sikerrel. Különböző csapdákat alkalmaztak eredményesen arab és afrikai országokban, jelenleg Zanzibárban zajlik ily módon a programszerű befogásuk. A mérgezés tekintetében Afrika jár az élen. Kenyában a kormány és a helyi vadvédelmi szervezet (Kenya Wildlife Service) támogatásával 2024 tavasza óta valósul meg egy mérgezési projekt (Crows No More! Project). Az ország délkeleti partvidékén található településeken szelektív mérget használnak, amellyel egy év alatt több mint 55 ezer házi varjút tettek el láb alól. Vannak tehát jövőbe mutató próbálkozások a faj állományszabályozásával kapcsolatban, azonban a problémát egy-egy intézkedéssel önmagában nem lehet megnyugtatóan orvosolni. Amire égető szükség lenne, az az érintett országok közötti együttműködés és összehangolt, szisztematikus beavatkozások sorozata, mindez hosszú távon kivitelezve. Gondoljunk itt nemcsak a gyérítésre, de alapvető ökológiai források korlátozására is, mint például a táplálkozási vagy a fészkelési lehetőségek. Előbbi esetben fejlődő országoknál ezt egyértelműen a kommunálhulladék-kezelés modernizációjával lehetne elérni. A holisztikus megközelítésre jó gyakorlatot Ázsiában találunk; Szingapúrban szigorú szemétnedzsmenttel, célzott fakorona-igazítással, rendszeres fészekeltávolítással, illetve némi gyérítéssel több városban is kordában tartható a varjak száma.

DEBRECENBŐL AFRIKÁBA – KUTATÓK A VARJAK NYOMÁBAN

A Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Karának (MÉK) Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszéke 2021 óta ápol szakmai kapcsolatot a tanzániai University of Dodomával. A tanszék két munkatársa és egy doktorandusz hallgatója 2024 első három hónapját a kelet-afrikai országban töltötte, hogy az indiai házi varjút tanulmányozzák. A magyar kutatók kintlétük során egyrészt tudástranszfert valósítottak meg – a létrás csapdával történő varjufogás tapasztalatait adták át afrikai kollégáiknak –, másrészt az itthon a dolmányos varjakon alkalmazott, úgynevezett szárnybilétás jelölés módszerét ismertették. Továbbá egy kutatást is indítottak, amely során házi varjakkal „fertőzött” városokat kerestek fel országszerte azért, hogy a faj ökológiai sikerességét jobban megértsék. Utóbbi vizsgálat során hat,

Szárnybilétával jelölt házi varjú (fotó: Kövér László)

méretében és földrajzi elhelyezkedésében is különböző településen mérték fel a célfaj állományait egyéb madárfajokéval egyetemben, különös tekintettel az őshonos pajzsos varjúra (*Corvus albus*). Munkájukat nyugat-kelet, azaz az ország közepétől (Dodoma) az Indiai-óceánig (Dar es-Salaam és Zanzibár), illetve észak-dél, a kenyai határtól (Tanga) a mozambiki határig (Mtwara) tartó gradienseken végezték. Mindezt úgy, hogy különféle urbánus helyszíneken (településközpont, piac, park, udvar, iskola) többször ismételt transzektfelmérés során jegyezték fel a látott madarak mellett az olyan ökológiai változókat, mint a vegetáció minősége, a szemetesek, vízforrások és éttermek száma, a jármű- és gyalogosforgalom, illetve az adott időjárási paramétereket.

STONE TOWN: A VARJAK FŐVÁROSA

A szakemberek néhány hónap leforgása alatt több mint 500 varjút jelöltek meg egyedileg, a visszajelzések száma 200 feletti volt. A vizontlátott madarak a jelölés helyétől nem nagy távolságokban kerültek újra szem elé, a legmesszebbre jutott egyed 12 kilométerre távolodott el. A városi felmérés különbségeket talált a varjak számában a települések között. A házi varjakkal legfertőzöttebbnek Stone Town (Zanzibár központja) mutatkozott, ami azok tükrében nem csoda, hogy a faj afrikai betelepítésének gócpontja volt. Maga a város, de a sziget több része is az ökológiai katasztrófa jelzőjével illelhető a rettentően szegényes madárfauna miatt, amely minden bizonynyal az elszaporodott házi varjak számlájára (is) írható. Itt kell megjegyezni, hogy a szóban forgó invazív varjufaj jelenléte jelentős negatív hatással van a pajzsos varjak városi állományaira. Utóbbi, őshonos faj testmérete ugyan a házi varjúénál nagyobb, mégis a csapatokba verődő, csalafinta varjúseregekkel szemben sok esetben alulmaradnak. Ezek mellett az előzetes adatelemzések alapján úgy tűnik, hogy az éttermek és a vízforrások nem számítanak befolyásoló tényezőnek a varjak előfordulása tekintetében.

A magyar és tanzániai szakemberek között a munka folytatódik, eredményeiket hamarosan tudományos lapban publikálják, ami hasznos alapként szolgálhat majd a gyakorlat, azaz a természetvédelem, a vadgazdálkodás és a városi döntéshozók számára.

Kövér László, Paládi Petra¹ és Lengyel Szabolcs²

¹ Debreceni Egyetem MÉK Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék

² Debreceni Egyetem Biodiverzitás, Vízgazdálkodási és Klímaváltozás Kompetencia Központ

Csipogó

2026. tavasz

2026-ban a hazai rigókkal fogunk megismerkedni. Tarts velünk idén is! Kirándulásokban és madárészlelésekben gazdag évet kívánunk mindenkinek!

Ismerjük meg az idei év madarát!

JÁTÉK & POSZTER

ÉNEKES RIGÓ

Turdus philomelos

Az énekes rigó világállományából évente nagyjából 350 ezer pár költ nálunk. Keresd meg a térképen Magyarország milyen színű!

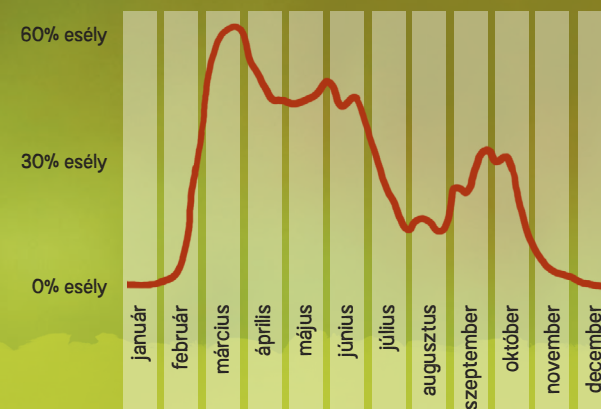

JÁTÉK

1.

2.

A grafikonon a piros vonal annál magasabbra fut, minél több az esélyed arra, hogy énekes rigót láthatsz. Melyik hónapban lesz ez?

2026

az év madara az

énekes rigó

Védett.
Világállományát
20 millió párra becsülik.
Hazai állománya
350 ezer pár körül
mozog, és
növekszik.

Vonuló.
Március végén érkezik,
szeptember végétől kezd
telelőhelyére vonulni.
Egyes példányai akár
100 km távolságot is
megtesznek
naponta.

A legkisebb
termetű hazai rigó.
Testhossza 23 cm,
szárnyfesztávolsága
33-36 cm,
tömege 65-100
gramm.

Turdus philomelos

Gilisztákat,
rovarokat
csigákat eszik,
összel
gyümölcsöket,
bogyókat is.

A csigákat
csőrébe veszi, és
egy nagy kőhöz
csapkodja, így töri
fel, hogy meg
tudja enni.

✱ rigó extrákkal

elbűvölő kíváncsiság

profli rejtőzködés

trendi tojások

csodaszép hang

Upssz! De gyors volt... Mit is láttam?

Gyakori élmény kirándulás közben, hogy egy felrebbenő madár láttán elbizonytalanodunk: mit is láttunk...?

Az énekes rigót – karakteresen pöttyös mellük miatt – leginkább a szőlőrigóval, illetve a léprigóval tudod összetéveszteni. Vannak azonban egyértelmű különbségek.

A szőlőrigó széles szem feletti és bajusz alatti sávot visel a fején és rozsdavörös a szárnybélése, amit repülés közben nagyon jól lehet látni, de összecsukott szárnya alól is kikandikál.

SZŐLŐRIGÓ

ÉNEKES RIGÓ

LÉPRIGÓ

A léprigót leginkább mérete alapján tudod elkülöníteni az énekes rigótól, mert jóval nagyobb termetű, és a melle, feje világos tónusú, a test pöttyei pedig kerekdedek, nem nyílhegy alakúak.

JÁTEK 3. Teszteld a gyorsaságod!

MADÁRHATÁROZÓ

Google Play / App Store

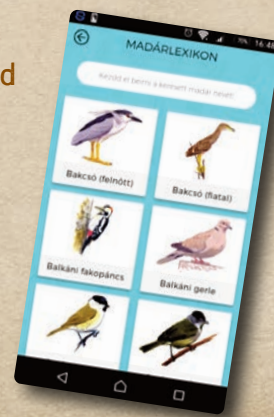
Az MME és a Farkaskölykök Ifjúsági Egyesület közös **applikációjával** madárhatározó könyv segítségével is tudsz kirándulás közben madárfajokat beazonosítani!

Ha fent van a telefonodon az applikáció, vagy a szüleid letöltötték, és használhatod az ő készülékükön, – otthoni játékra hívunk benneteket.

A **MADÁRLEXIKON** funkciót használva tesztelheted a madárfelismerő gyorsaságod, ami jól fog majd jönni a tavaszi kirándulások közben. :)

Válassz ki egy közismert madarat, és mutasd fel egy pillanatra a társadnak, akivel játszol. Ha elsőre nem sikerül felismerni, ismételd meg még kétszer, háromszor

Számoljátok meg, ketten együtt negyedóra alatt hány madarat tudtok felismerni!

1. 2. 3.

Válaszaitokat (1., 2.) és eredményeiteket (3.) április 25-ig várjuk ide: csipogo@mme.hu.

(A megfejtés beküldői hozzájárulnak nevük közléséhez.)

Szerkesztő: Kiss Maja
Madárfestmények: Kókay Szabolcs
Fotók: MME-archívum

MME

2025. október–december

HÍREK

Az MME a 30 helyi csoport alkotta országos hálózat keretében végzi a legkiterjedtebb természetvédelmi és szemléletformáló munkát. Belépéskor tagjaink automatikusan a lakóhelyükhöz legközelebbi csoporthoz kerülnek, de természetesen lehetőség van a kérésnek megfelelő csoportba kerülésre is. A helyicsoport-hálózatról és programjairól az MME-honlap mme.hu > Szervezet > Helyi csoportok > Aktualitások > Hírek, események oldalán, valamint a kezdőoldal Kiemelt hírek és Közelgő események rovaiban lehet tájékozódni. Amennyiben szeretne kapcsolódni a csoportja munkájába, kérjük, vegye fel a kapcsolatot a helyi tisztviselőkkel, és iratkozzon fel a levelezőlistára is.

BARANYA MEGYEI CSOPORT

Október 4–5-én Baranyában két fő- és 13 mellékhelyszínen szerveztünk Európai Madármegfigyelő Napok (EMN-) eseményeket. A két főhelyszínen, Sumonyban és Pécsen a Tüskésréten bemutatógyűrés is folyt. A két nap alatt 207 megfigyelő 104 madárfaj 13 072 példányát figyelte meg. A leggyakoribb madárfaj a seregély (4353 pld.), a vetési varjú (2117 pld.) és a füstű fecske (1858 pld.), érdekesség a batla (2 pld.), az ezüsttyle (1 pld.) és a Sumonyban fogott, svéd gyűrűs barátposzáta volt. A Sumonyi Madárgyűrűző Állomáson a 45. nyár-őszi tábor október 26-ig tartott, az eredmények átlagosan alakultak, viszont kiemelkedett a külföldi gyűrűs madarak magas száma. Összesen 76 madárfaj 9457 példányát jelöltük, és 22, külföldi gyűrűs

Gyülekező a Madárkarácsony reggelén (fotók: Kiss János)

Indul a madármegfigyelő séta

Az etető feltöltése a hozott madáreselékkel (fotó: Hafner Andrea)

madarat ellenőriztünk. A tábor 1981-es indulása óta már több mint 539 000 madárra került jelölőgyűrű.

November közepén részt vettünk a kékesrétiheja-szinkronjában, a megyében ismert két éjszakázóhelyen 14 példányt számoltunk. Ugyanez a szám a decemberi számlálás során már 26 példány volt. November végén a vörös kányák számlálása is megtörtént a megyében, és két helyen 87 példány vörös és 1 példány barna kánya éjszakázott.

Környezeti nevelőnk is sikerrel megkezdte a munkát, és egyre több megkeresést kapunk az oktatási intézményektől. December 28-án első alkalommal tartottunk Madárkarácsonyt a pécsi Tüskésréten, ahol több mint 30 fő vett részt a madárgyűrűzéssel egybekötött kiránduláson.

Kiss János
irodavezető

BÖRZSÖNYI HELYI CSOPORT

December 6-án egy fantasztikus hangulatú múltidézőssel Királyréten ünnepeltük meg csoportunk fennállásának 50 éves évfordulóját. A 12 alapító közül öten tudtak részt venni: Nyíró Sándor, Mekli Mihály, Burik Ferenc, Magyarkúti László és

Odúzők 1976-ban: Mekli Mihály, Brellos Tamás, Homoki-Nagy István, Burik Ferenc és Magyarközi László,...

...valamint a Börzsönyi Helyi Csoport 50 éves jubileumi ülésének résztvevői 2025. december 6-án (fotók: helyi csoport archívuma)

Toman Tamás. Kiemelt vendégünk volt az 1974 óta gyűrűző, a madarokról és a helyi csoportról írt publikációiról ismert, továbbá a terepi munkában ma is igen aktív Dénes János, a ragadozó madarakkal kapcsolatos munkájáról és publikációiról ismert Bagyura János, illetve Péchy Tamás és Emmer József. Az MME vezetősége részéről előadással köszöntötte csoportunkat Halmos Gergő, Haraszthy László és a DINPI igazgatója, Selmeczi-Kovács Ádám. Schmidt András csoportunk tagjaként és az Agrárminisztérium munkatársaként is velünk ünnepelt.

A nap megnyitásként elkészítettük a csoportfotókat a királyréti Hiúz Ház lépcsőjén. A helyszín kiválasztása nem véletlen, hiszen 50 éve a közeli Szokolya kultúrházában zajlott le az alakuló ülés. A fotózás után az MME 50. évfordulójára készült filmösszeállítás került levetítésre, majd Halmos Gergő mutatta be az MME első 50 évének fontosabb momentumait. Mivel ebben az időszakban hagyományosan Brellos Tamás emlékének szentelt programot szoktunk tartani, ez most sem maradhatott el. Mécseszt gyújtottunk azok emlékére, akik már az égből kísérik figyelemmel tevékenységünket. A rendezvény moderátori szerepét a vezetőség részéről Rottenhoffer István töltötte be, aki a helyi csoport munkáját bemutató előadókat konferálta fel. Elsőként Varga Péter a megalakulás körülményeit, a fejlődést mutatta be társadalmi oldalról. Kazi Róbert a ragadozóvédelemről, Tarján Ambrus a táborok életéről beszélt. Cserép György a Börzsöny emblematikus madarairól (fehérhátú fakopáncs és kis légykapó) hozott érdekes adatokat, valamint a csoport monitoringmunkáját mutatta be. Horváth Balázs az 50 év madárgyűrűzési érdekességeit szedte

csokorba. A blokk végén Nagy Csaba az odúprogram össze-foglalóját adta elő.

Délben a hidegtálás ebéd közben jóízű beszélgetések alakultak ki, Varga Gyöngyi jóvoltából még egy hatalmas helyi-csoport-torta is felvágásra került. Emléklapokat adtunk alapítóinknak, kiemelt vendégeinknek, legaktívabb tagjainknak, akiknek a segítsége nélkül csoportunk talán már nem is létezne. Előadásában Selmeczi-Kovács Ádám, a területileg illetékes nemzeti park igazgatója a két szervezet kapcsolatát emelte ki, rámutatva további lehetséges kapcsolódási pontokra a jövőben. Végül Haraszthy László az elmúlt 50 év madártani változásairól tartott lebilincselő előadást, kiemelve nemcsak a problémákat, de a sikereket is.

Vendégeink visszajelzése alapján egy nagyon jó hangulatú, baráti, mégis magas szintű előadásokkal tarkított eseményt tudhatunk magunk mögött, melyen a meghívott vendégekkel együtt 40 fő vett részt. Méltó megemlékezés volt az elmúlt 50 évről! Ezúton köszönjük meg minden tagtársunknak az 50 év során hozzáadott munkáját. Köszönetet érdemel Horváth Tibor a régi dokumentumok, fényképek felkutatásáért és archiválásáért, illetve Nagy Csaba az esemény szervezése és irányítása kapcsán tett rengeteg erőfeszítéséért.

Cserép György és Varga Péter

BUDAPESTI HELYI CSOPORT

Többéves előkészületet és közel egy esztendeig tartó építkezést követően 2025 őszére elkészült a Budapesti Helyi Csoport első önálló természetismereti központja a 16. kerületben található Naplás-tó partján. Helyi csoportunk az értékes élőhelyen másfél évtizede aktívan jelen van természetvédelmi és szemléletformáló akcióival. Ennek központját egy házikó adta, amelyet 2023 óta a kerületi önkormányzatnak köszönhetően 15 évre szóló megállapodás keretében megkaptunk kizárólagos használatra. A Naplás ház történetéről és felépítéséről a *Madártávlat* 2025. téli lapszámában három oldal terjedelmű cikkben számoltunk be, de akkor még nem adhattunk hírt a hivatalos átadóról, mert ez az esemény csak a lap megjelenését követően került megrendezésre.

Hosszas előkészületet követően az átadóra 2025. november 14-én került sor, amely nemcsak egy átadó, hanem baráti és partneri találkozó is volt egyben. A meghívottakat 13 órától vártuk a helyszínen, a tó északnyugati sarkában, az épület kertjében. Szerencsére az idő kellemes és szélcsendes volt, így az érkező vendégek a nagy méretű földszinti teraszon már az elején jó hangulatú beszélgetésbe kezdtek. 13:30-kor kezdetét vette az átadóhoz kötődő hivatalos program. Sarlós Dávid

Sarlós Dávid madárgyűrűzési bemutató tart a meghívottaknak (fotó: Bajor Zoltán)

Szász József alpolgármester (balra) és Sarlós Dávid (jobbra) az átadó madárgyűrűzési bemutatóján a Naplás ház kertjében (fotó: Bajor Zoltán)

Dr. Halmos Gergő, egyesületünk ügyvezető igazgatója megnyitó beszédet mond a Naplás ház avatóünnepségén (fotó: Bajor Zoltán)

irányításával egy rövid gyűrűzési bemutatóval kezdtünk, szerencsére több madár is a hálóbba került a meghívottak legnagyobb örömére.

A bemutatót követően rövid beszédet mondott Szász József alpolgármester úr a kerület képviseletében. A kerülethez sok szállal kötődő Petényi Salamon Jánostól származó idézettel felvezetve szép szavakkal mutatta be a kerület és az egyesület régóta fennálló együttműködését és a Napláson folyó sikeres munkát. Szász Józsefet követően dr. Halmos Gergő, egyesületünk ügyvezető igazgatója beszélt a 2024-ben 50 éves jubileumát ünneplő szervezet legnagyobb sikereiről, a helyi csoportok tevékenységéről és működéséről, valamint az önkormányzatok és az MME sok helyen egyre erősebbé váló együttműködéséről. Végül Bajor Zoltán, a Budapesti Helyi Csoport elnöke vázolta fel pár percben a kerület által rendelkezésünkre bocsátott, régi épület felújításának történetét, illetve az ehhez kapcsolódó munkálatok sokszor egészen kalandos eseményeinek összefoglalását. A beszédekét követően – tekintettel az ebéddőre szervezett átadóra – helyben készült bográcsgulyással koronáztuk meg az eseményt.

Az ünnepségen részt vevő közel 40 fő azok közül került ki, akiknek a legtöbbet köszönhattuk ennek a nagyszabású projektnek a megvalósítása során. Az eseményen egyaránt

képviseltették magukat a már említett kerületi önkormányzat és az egyesület munkatársai, illetve tisztségviselői. Mellettük jelen voltak azok a tagok és külsős segítők, akik a felújítás során nélkülözhetetlen és igen fontos segítséget nyújtottak számunkra, elősegítve ezzel elképzeléseink megvalósítását. Ezúton is köszönetünket szeretnénk kifejezni mindnyájuknak! Helyi csoportunk életében ez az eddig példa nélküli fejlesztés egyben nagy lehetőséget biztosít, hogy az MME fővárosi jelenléte még tovább erősödhessen. Ezt reményeink szerint úgy tudjuk megvalósítani, hogy tevékenységünk a jövő generációi számára is példaértékű lehet, akik így tovább vihetik terveinket és céljainkat a madár- és természetvédelem további erősödésének érdekében.

Bajor Zoltán

BÜKKI HELYI CSOPORT

Októbertől december végéig „hivatalosan” 26 alkalommal szerveztünk madarászprogramot a működési területünkön. Ezek között volt madárgyűrűzés, kirándulás, madármegfigyelés (EMN), előadás és gyerekfoglalkozás. A „nem hivatalos”, vagyis nem hirdetett napjaink elsősorban adatgyűjtéssel teltek, érdekes és örömteli élményt jelentett ezek közül a vízirigó megfigyelése a Szinva mentén. Bemutató madárgyűrűzéseinkkel közel 1200 érdeklődőt értünk el három hónap alatt. A számok azt mutatják, hogy ezek az alkalmak töretlen lelkesedéssel töltik el a természetkedvelő közönséget. Ennélfogva úgy gondoljuk, hogy a leginkább méltó és sikeres évzáró programunknak is megfelelő választás az ünnepi madárgyűrűzés, amelyet két helyszínen is évről évre megrendezünk. Idén – mint már sok éve – Miskolctapolcán és Egerben is

Madárkarácsony Egerben: balra Dobák András kapucniban és Jakab Abigél, Hák Flóra kislánya (fotó: Jakab Sándor)

Madárkarácsony Egerben: balról jobbra Balácsi Péter és Hák Flóra (fotó: Jakab Sándor)

Madárkarácsony Egerben: Katona Gergely (fotó: Jakab Sándor)

meggyűrűztük a hálókba került, közvetlen környezetünkre jellemző madarakat közel 150 igencsak hidegtűrő érdeklődő szeme láttára. Köszönet a programokért a két gyűrűzőnek, Balácsi Péter és Somoskői Péter tagtársainknak!

Szitta Emese

CSONGRÁD MEGYEI HELYI CSOPORT

Helyi csoportunk életében az utolsó negyedév a legsűrűbb időszakok közé tartozik. Programjainknak mintegy fele ekkor került megrendezésre, és látogatóink 40%-a is ebben a három hónapban látogatott el hozzánk. Az őszi első nagyobb rendezvénye a Körös–Maros Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett Fehértó Napja volt szeptember közepén, amelynek keretében a Kardoskúti Madárvonulás Múzeum udvarán játékos,

HUSRB-zárókonferencia: Lovászi Péter és Halmos Gergő (MME), Barkóczi Vilmos (BPSSS) (fotó: Verseczki Nikolett)

Darutúrán részt vevő iskolások a Szalakóta Látogatóközpont melletti kilátóban (fotó: Verseczki Nikolett)

ismeretterjesztő standdal vártuk az érdeklődőket. A programok zömét a madárgyűrűzési bemutatók adták, elsősorban a Fehér-tavi Ornitológiai Táborban (FOT) – a többhetes, folyamatos nyári AH (Actio Hungarica)-gyűrűzést felváltó hétvégi bemutatógyűrűzések formájában –, valamint Hódmezővásárhelyen, a téglagyári tavaknál, a Vásárhelyi Természetvédelmi Egyesülettel közösen. Az Európai Madármegfigyelő Napok hétvégéjén is zajlott gyűrűzés mindkét helyszínen, továbbá két túrát is tartottunk; a programokon összesen 150 fő vett részt.

Az őszi egyik leglátványosabb természeti jelensége térségünkben a darvak esti behúzása a Fehér-tóra. Eme különlegesség bemutatása céljából több programot is szerveztünk. Darutúráinkat részben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósággal együttműködve tartottuk meg november folyamán, emellett több gyermek- és felnőttcsoport is ellátogatott a Szalakóta Látogatóközpontba. Az igazgatóság Fehértavi Darvadozások elnevezésű rendezvényét madárgyűrűzési bemutatóval és standdal színesítettük.

A 2024 júniusában indult, A pannon szikes gyepek madárvilágának megőrzése környezeti nevelés és önkéntes munka segítségével (HUSRB/23S/12/043) elnevezésű, határ menti pályázatunk 2025 novemberében zárult. A projektet részletesen bemutató, három nyelvű zárókiadvány egyesületünk honlapjáról is letölthető, az alábbi címen: <https://mme.hu/palyazatrol>. A pályázat zárókonferenciájának a Budai Sándor Művelődési Ház adott otthont Sándorfalván, ahogy az MME legújabb, Élőhelyláncolat létrehozása a pannon szikes tavak és veszélyeztetett vízimadár fajai számára elnevezésű LIFE projekt nyitórendezvényének is. Ebben a projektben az MME támogatást nyert az EU LIFE pályázati alapjától arra a célra, hogy 2025 és 2031 között – a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság és Sándorfalva Város Önkormányzatával közösen – négy szikes tavat rehabilitáljon a Dél-Alföldön, több mint 1000 hektáron visszaállítva az eredeti élőhelyet. Aktuális programjainkról Facebook-csoportunkban (<https://www.facebook.com/mme-csongrad>) és/vagy a 20/265-5638-as telefonszámunkon érdemes tájékozódni.

Verseczki Nikolett

DOMBÓVÁRI HELYI CSOPORT

Az EMN keretében három programmal vártuk a legfiatalabbakat a Tüskei Madárvártánál. Minden csoport előadást hallgatott a program történetéről, a madárvonulásról, a ritka és fokozottan védett fajok eltérő vonulásáról. Bemutattuk a hálók kihelyezését, a madárszedést, madárgyűrűzést, szakvezetéssel

Dombóvári Helyi Csoport kirándulása a 25. Tatai Vadlúd Sokadalmon 2025. november 29-én: Sukola Kíra, Fónai Rebeka és Sukola Ágnes (fotó: Nagy Sándor)

megtekintették a térség legnagyobb madártani gyűjteményét. Itt foglalkozáson ismerkedhettek növényi és állati részekkel (agancs, toboz, kopoltyúfedő, gubó, viaszpecsétgomba, csigaház, koponyák stb.). Október 4-én a Béka-tónál számláltuk a területen tartózkodó 31 madárfaj 1455 egyedét. A háromnapos rendezvényen 63 óvodás, 154 általános iskolás és 16 felnőtt, összesen 233 fő vett részt.

Öt évtized a természet szolgálatában címen az MME öt évtizedes munkáját mutattuk be a Dombóvári Cséry Lajos Általános Iskolában. Központi szerepet kapott városunk helyi értékeinek bemutatása, kiemelten a helyi védettséget élvező vizes élőhelyek közül a Tüskei-tó, a Bontovai-tó, a Szőlőhegyi-tó és a Kapos völgye. A tíz előadáson 247 tanuló és 10 pedagógus vett részt. A kiállítás fotóanyagát és a helyi értékeket bemutató, nagy méretű molinókat 420 tanuló, illetve 65 szülő látta.

November utolsó hétvégéjén a tatai Öreg-tónál Európa leglátványosabb madármozgalmán, a Tatai Vadlúd Sokadalmon vettünk részt 20 fővel. Az egész napos program során tájékoztatást kaptunk a ramsari vizes élőhelyek szerepéről, de voltunk állatbemutató, ragadozó madarak röptetési bemutatóján és madárgyűrűzésen is. Az élményekben gazdag szakmai nappal köszöntük meg az MME legaktívabb dombóvári tagjainak szakmai és közösségi munkáját.

Hóharmatos, kopogós és szeles időben vártuk óévbúcsúztató madárgyűrűzésre a Tüskei-tónál az érdeklődőket, a Kis-Konda-patak völgyében december 29-én, a Tüskei Madárvártánál. A madáretetők bő kínálattal várták a magevőket, három hálólhelyen 10 függőhálóval dolgoztunk. Munkánk eredménye 16 madárfaj 145 fogott példánya volt. Folyamatosan volt mit gyűrűzni és fotózni a közel 50 érdeklődőnek. A legkisebb és legkedvesebb fajok közül ökörszem, csilpcsalpfüziike és sárgafejű királyka is hálóba akadt. 80 cineget fogtunk a szedők nagy örömeire. A téli madárvendégként hazánkba érkező fenyőpinty, de a vonuló erdei pinty és zöldike is listára került. A fajlistát gazdagította még a csuszka, a vörösbegy, a mezei veréb és a fekete rigó. A legérdekesebb a barátposzta 2 fogott példánya volt, mert társaik már régen a telőlőhelyen vannak. Hasonlóan ritka fajnak számít térségünkben a hegyi fakusz, ez volt negyedik gyűrűzött példány Dombóváron. A nap zárásaként jött a meglepetés – már a hálók szedtek –, amikor egy him karvaly akadt meg a fűzesben. A hálók ellenőrzése közben a légtérben bütykös hattyúk húztak, hollók szóltak, a fűzesben a fekete harkály, zöld küllő és a guvat hangját hallhatták az érdeklődők.

Nagy Sándor
titkár

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI HELYI CSOPORT

Az Európai Madármegfigyelő Napokon öt helyszínen hirdettünk programot az érdeklődőknek, de tagtársaink további területeken is kinn voltak madarászni, és részt vettek az adatok beküldésével a versenyen. A szervezett programjainkon nagy volt az érdeklődés, elsősorban a madárgyűrűzésekkel egybekötött programhelyszínek bizonyultak népszerűnek. Az őszi legnagyobb madaras eseménye térségünkben a daruvonulás. Négy alkalommal vezettünk csoportot, szerencsénk volt az időjárással és a madarakkal is, az idén is nagyon szépen láthatuk a darvak gyülekezését, esti behúzását éjszakázóhelyeikre. Október végén a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnepp, Kézművészvásár és Darufesztiválon Hortobágyon Tóth Máté titkárunk

Európai Madármegfigyelő Napok, Bocskai kert, 2025. október 5. (fotó: Pásti Csaba)

tartott előadást az érdeklődőknek a rovar- és madárbarát legeltetés módszereiről. A debreceni Diószegi Sámuel Botanikus Kertben a Kós Károly Művészeti Szakgimnázium és Kollégium tanulóinak tartottunk előadást és bemutató madárgyűrűzést, amelynek keretében a települések néhány gyakoribb madárfajával ismerkedhettek meg a diákok. Az őszi folyamán további négy madárgyűrűzésünket is látogathatóvá tettük, ezek közül kettő a HNP hortobágyi-halastavi gyűrűzőállomásán valósult meg. A Hajdúhadházi Óvónők Munkacsoportjának meghívására tagtársaink, Kövér László és Tóth Máté tartottak előadást. A jelen lévő óvónők megismerhették az óvodák madárbarát lehetőségeit, a kihelyezhető odútípusokat, a téli madáretetés szabályait és a környezeti nevelés módszereit. Nagyon örültek az ajándék szórólapoknak, plakátoknak. Az esztendő a Bocskai kertben megrendezett Madárkarácsonnyal zártuk, itt is beindult a téli madáretetés. Az odútelepeink ellenőrzése folyamatos, az időjárástól függően ütemezzük a munkát.

Szakál László

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI HELYI CSOPORT

2025. október 4-én három helyszínen vártuk az érdeklődőket az EMN alkalmával: Kisújszálláson, Kunszentmártonban és Szolnokon. Mindhárom helyszínen sikeresen zajlott le az esemény, örömről szóló hírek, hogy sok szülő, gyermek és ifjú érdeklődő látogatott ki, vett részt az eseményeken. Köszönet a helyszíni szervezőknek, Katona Mihálynak, Pabar Zoltánnak, köszönet a gyűrűzésért a szolnoki helyszínen Bodzás Jánosnak, valamint az összes önkéntesnek, aki idejét, energiáját fektette a rendezvények megvalósításába, lebonyolításába. A látogatóknak köszönjük a bizalmat, reméljük, jövőre újra találkozunk!

Két másik alkalommal, november 15-én és december 27-én is madárgyűrűzést tartottunk a Szolnok melletti volt cukorgyári ülepítőtavaknál, amelyen leginkább helyi csoportunk

Érdeklődők az EMN szolnoki helyszínén (fotó: Szebeni Krisztina)

Erdeifülesbagoly-lesen a szolnoki Tisza-parton (fotó: Pálkás Csaba János)

legaktívabb tagjai és a leglelkesebb fiatalok vettek részt. Az ősz folyamán már természetesen elkezdtük tervezni a következő évünket is, hogy mivel tudnánk előrelépni tagtársaink segítségével. Kinéztünk néhány új területet, ahol költést segítő eszközeinkkel nagy valószínűséggel tudunk segíteni a térség odúköltő madarainak. Az év utolsó harmadában új gyöngybagolyládákat és D odúkat helyeztünk ki Tiszajenő és Tiszapüspöki térségében, új, természetközeli állapotban lévő helyszíneket jártunk be – odúkihelyezéseket tervezgetve – Nagykörű és Szászberek települések környékén.

A hűvösebb idő beálltával újra vezettünk városi bagolylest Szolnokon; nagy öröm, hogy évről évre a lelkes pedagógusok fontosnak tartják e helyi érték megismertetését a fiatal generációkkal.

Pálkás Csaba János

KISALFÖLDI HELYI CSOPORT

Az év végéhez közeledve ritkulnak a madaras programjaink, így igyekszünk minden lehetőséget megragadni, amikor találkozni tudunk a madárszerető látogatókkal és mi, önkéntesek is egymással. A havi felméréseken (vadlúd-, kékesréthéja-, sirály- és vöröskánya-szinkronokon) túl október–decemberben csupán két meghirdetett összejövetelünk volt, az egyik az október 23-ai önkéntesnap, a másik a december 28-ai évbúcsúztató madarászás. Az önkéntesnap idén is jó hangulatban telt, és az időjárás is kegyes volt hozzánk, így 48 résztvevővel 21 gólyafészkekalapot sikerült elkészíteni.

A december végi pannonthalmi programunkat 80 fő részvételével tartottuk meg. A hideg és szeles időjárás, valamint az arborétum növényzetének átalakítása ellenére is bekerült pár különlegesebb madár a hálóbá, így a cinegék mellett őzlapót, sárgafejű királykát, fenyőpintyet, ökörszemet és meggyvágót is tudtunk mutatni az érdeklődőknek.

Az őszi időszak újdonsága, hogy november 15-én fiatal önkénteseink (Kis Márton, Varga Benedek és Vig Bálint) kezdeményezésére és közreműködésével megrendeztük az első Madárbarát kert képzést a megyében, melynek célja a madárbarát kert bemutatása, szemlélet átadása, madárbarát eszközök és

Gyöngybagolyláda kihelyezése (fotó: Bodor Ádám)

Madárbarátkert-képzés Győrben (fotó: Vig Bálint)

Önkéntesnap (fotó: Zsidi István)

használati lehetőségeik bemutatása volt. A képzés a győrszentiváni Molnár Vid Bertalan Művelődési Központban került megrendezésre hét fő részvételével. A tapasztalatok felhasználásával és minél több gyakorlati tudás átadását megcélózva tavasszal újabb képzéssel kívánjuk segíteni a madárbarátokat, madarak iránt érdeklődőket.

Szintén újdonság, hogy idén ősszel oszlopra szerelt, a 6. Fehértői Madarászutánpótlás-táborban készített bagolyládákat helyeztünk ki a Töközben, Fehértő és Kóny határában mezőgazdasági és gyepek élőhelyeken – reményeink szerint gyöngybagolyok fogják birtokba venni az egyedi költőládákat. Mivel korábban csak épületekben helyeztünk ki a fajnak mesterséges fészkelőhelyeket, így kíváncsian várjuk, hogy válnak be ezek a fajvédelmi tevékenységek.

Mikó Ágnes

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI HELYI CSOPORT

A naszályi Ferencmajori Madárvárta 2025. évi tavaszi, nyári és őszi munkája a következő eredményekkel zárult:

- 169 működési nap;
- 107 gyűrűzött madárfaj;
- 10 948 jelölt példány;
- több ezer, köztük 13, külföldi gyűrűs madár visszafogása;
- a legérdekesebb fajok a gyűrűzőasztalnál: erdei szalonka, Temminck-partfutó, sarlós partfutó, piros lábú cankó, kaba-sólyom, fehérszárnyú szerkő, haris, lappantyú;
- látogatók száma: tavasszal 490, a nyári-őszi szezonban 594 fő;
- Madarak és Fák Napja két kiemelt napon;
- Hét hét tábori formában: utánpótlástábor, Hopp Ferenc Madarásztábor;
- Családi nap szervezése a Mylan–Viatris Kft. dolgozói számára;
- karitatív munkák három alkalommal;
- napelemfejlesztés a madárvártán.

Köszönjük támogatóink, partnereink szerepvállalását, gyűrűzőink, „madárszedőink”, naplóvezetőink, adatrögzítőink, karbantartásokban, fenntartásokban segítő munkáját és látogatóink érdeklődését – tavasszal folytatjuk!

2025. november 29-én immáron a 25. Tatai Vadlúd Sokadalomra vártuk az érdeklődőket. A jubileumi esemény és a Ramsari Városok konferencia szervezése már 2024. áprilisban kezdetét vette. A TVS helyszínén szombat napkeltétől közel 200 segítő, rendező és előadó biztosította a rekordszámú, 18 ezer látogató érdeklődésének kiszolgálását. A korai órák leglátványosabb eleme a hajnali kihúzás (25 ezer vadlúd) látványa volt. Az előadásokat egész nap szinkrontolmácsok segítették a külföldi látogatók meglegedésére. A Lúd FM rádióműsorát 7–17 óra között analóg és streamelt módon többezres hallgatóság élvezhette. A 10 hazai nemzeti park-igazgatóság és két natúrpark önálló rendezvénysátorban mutatkoztak be. A játszóházas foglalkozások mellett további 21 szakmai kiállító változatos, minden korosztályt megszólító programokkal, adventi vásárral tette a látogatóknak még emlékezetesebbé a rendezvényt. Esténként telt házas előadások zajlottak a Malom és Kacsa Bisztró, Kávézó és Rendezvényházban. Napközben színvonalas beszélgetések és szakmai túravezetések színesítették a programot. A tolmácsok, igény szerint, folyamatosan segítettek a külföldi érdeklődőket. A madarászok részére ismét volt 12 órás madarászverseny, amelyen 16 csapat vett részt, és 119 fajt figyeltek meg. Rekordszámú madárfajjal nyert a győztes: 103 faj! Több mint 70 támogató, partner segítette munkánkat, hazai viszonylatban példátlan összefogás jött létre a rendezvény érdekében!

Csonka Péter és Cserép György

NYÍREGYHÁZI HELYI CSOPORT

Szeptember végén a NYÍRERDŐ Zrt. meghívására részt vettünk az Erdők Hete alkalmából a nyíregyházi Sóstói-erdőben rendezett NYÍRERDŐ Családi Napon, amelynek keretében a Tiszavasvári Helyi Csoporttal közösen szerveztünk a gyerekek számára játékos foglalkozást, melyen megismerkedhettek a különböző erdei madárfajokkal és azok jellegzetességeivel. Október elején a Nyíregyházi Állatparkban az állatok világnapja alkalmából népszerűsítettük a hazai madárvilágot.

A Nyíregyháza melletti Szelkő-tónál az őszi során több alkalommal is szerveztünk programokat az érdeklődők számára. Az egyikre az Európai Madármegfigyelő Napok keretében

Játékos ismerkedés a madarakkal az Erdők Hetén (fotó: Jaczkó Andrea)

Európai Madármegfigyelő Napok a Szelkő-tónál (fotó: Sárközi Jenő)

Esti táború az Szelkő-tavi Madárgyűrűző Táborban (fotó: Nyíri Annabella)

került sor; prof. dr. Szép Tibor vezette terepi madármegfigyelő túrán és Nagy Tibor madárgyűrűzési bemutatóján ismerkedhettek meg a résztvevők a tó változatos madárvilágával. A másik alkalom az E-misszió Egyesülettel és a Pál Miklós Erdészeti Erdei Iskolával közösen szervezett októberi Szelkő-tavi Madárgyűrűző Tábor volt, melynek keretében öt nap alatt 24 faj 305 példányát kapott gyűrűt Petrilláné Bartha Enikő jóvoltából, és 23, a korábbi években vagy más gyűrűzők által megjelölt madarat is visszafogtunk. Tábori új faj volt a gyöngybagoly, továbbá egy vándorfűzikét is sikerült megfognunk. A finoman szólva is változékony, esővel és viharos széllel színesített időjárás önkénteseinknek sem szegte kedvét: összesen 24-en segítettek a hálók felállításában, ellenőrzésében, a madarak szedésében és a tábor mindennapi teendőiben. Talán soha ennyi segítőnk nem volt: köztük tapasztalt madarászok, a szakmai fogásokat csak nem régóta tanulók, Nyíregyháza környékiek és az ország más részéről vagy éppen határainkon túlról érkezők árasztották a jóságot. A hétvégi nyílt családi napon a barátságatlan idő

dacára kicsik és nagyok, fiatalok és idősök is szép számmal ki-látogattak. A tábor teljes ideje alatt több mint 150-en vettek részt a madártalálkozóon.

Decemberben az E-misszió Egyesület által szervezett Madárkarácsony rendezvényen vettünk részt a nyíregyházi Sóstói-erdőben, melynek keretében a helyesen végzett téli madáretetésre hívtuk fel a gyerekek figyelmét.

Nagy Tibor és Szigetvári Csaba

SOPRONI HELYI CSOPORT

Helyi csoportunk legfontosabb tevékenysége jelenleg a szervezet újjáépítése. Aktív tagjaink inkább a középkorú és idősebb korosztályokból kerülnek ki, ezért a fiatalok bevonását tekintjük elsődlegesnek mind a madárkedvelő családok, mind a jövő természetvédelmi szakembereinek körébe. Ebben nagymértékben támaszkodunk korábban kialakított kapcsolatainkra együttműködő szervezetekkel, intézményekkel. Ismeretterjesztő kurzusunk, a Breuer György Madártani és Természetvédelmi Szabadegyetem a Soproni Tudós Ismeretterjesztő Társulattal kiépült évtizedes eredményünk és egyben feladatunk is a szorgalmi időszakban. Ősszel Kanada élővilágáról és tájairól (Stofa Krisztián) és a vizes élőhelyeinken egyre jobban terjeszkedő európai hódról és az inváziós nutriáról (Keresztes Kristóf) szóló előadásokra került sor. Tagtoborzó madárvédelmi előadáson mutattuk be az MME és ezen belül helyi csoportunk tevékenységeit a soproni Roth Gyula Erdészeti

Odúkésztés óvodásokkal (fotó: Fekete Ada és Pellingier Attila)

Tagtoborzó az Erdészeti Technikumban – Pellingier Attila (fotó: Faragó Sándor)

Technikum és Szakképző Iskola több mint 100 tanulója előtt. Az iskola egyesületünk megalakulásától fontos bázisa az utánpótlásnak, a soproni szervezet mellett különösen a Dunántúlon sok tagtársunk itt szerezte első élményeit a madárvédelem terén. Működési területünkön már van olyan község, amely bekapcsolódott a Madárbarát Települések Országos Szövetségének (MATELOSZ) munkájába. Sarróddal ezért felvettük a kapcsolatot, 2025-ben már volt közös programunk, és az idei évi együttműködés fontosabb kérdéseit már egyeztettük. Ugyanakkor több környékbeli óvodával is szeretnénk közösen tenni a Madárbarát ovi programban a gyerekek környezeti nevelésének segítése érdekében. Ősszel a soproni Hermann Alice Óvoda apróságait kerestük fel, elbeszélgettünk a ház körüli madárvédelemről, és csoportonként közösen raktunk össze egy-egy fészekodút, amely az udvaron kerül kihelyezésre.

A téli időszakban tagtársainkkal eddig közel 100 mesterséges odút készítettünk, ezek felét úgy, hogy iskolai foglalkozás keretében az összeszerelést diákok vagy családok végezhessék el egyszerű kéziszerszámok használatával. Több mássa napraforgómagot vásároltunk madáretetőink ellátására.

Az Eszterháza (Fertőd) főutcáján álló idős kocsányos tölgy helyi védetté nyilvánítására tettünk javaslatot a helyi önkormányzat felé, egyúttal felajánlottuk közreműködésünket a folyamat segítségével. Október 4-én az EMN alkalmából szerveztünk programot Mekszikópusztán, ennek keretében a résztvevők megismerkedhettek a madárgyűrűzéssel és a vízimadarak vonulásával.

Idén is késő őszig folyt az énekes- és vízimadár-gyűrűzés Mekszikópusztán hazai és külföldi önkéntesek közreműködésével. Különösen sokat segítettek az MME Ifjúsági Tagozatának aktivistái, akik közül többen szerencsésen részesei lehettek az első fertői vándorfűzike-fogásnak. Az őszi időszakban a CES-helyen (állandó ráfordítású gyűrűzés a fészkelő állomány vizsgálatára) összesen 2771 madarat gyűrűztünk, és volt számos visszafogás is, amelyek közül kiemelkedő egy magyar gyűrűzők által görög földön, az Amvrakiai-öbölnél egy évvel korábban jelölt fülemülesítke volt. November elején Mekszikópusztán a sirálytelep egyik fészekszigetét tettük rendbe önkénteseinkkel, a sűrűsödő nádat levágtuk, a törmeléket pedig elégettük. A tél folyamán ezt valamennyi szigeten elvégezzük majd.

Megkezdjük a magyar-osztrák vadlúd-szinkronszámlálás 43. szezonját, és második éve koordináltan végezzük az átvonuló darvak számbavételét. A darvak átvonulásának intenzitása az elmúlt 10 évben folyamatosan erősödött, a 2025-ös őszi vonulás csúcsideszakában számuk meghaladta a 31 ezret. A fertői adatok is bekerülnek az országos darumonitoring-adatbázisba.

Pellingier Attila

TISZAVASVÁRI HELYI CSOPORT

Helyi csoportunk a Tiszalöki Parkerdőben 2025. október 3-7. között madárgyűrűző és -megfigyelő napokat tartott. A NYÍRERDŐ Zrt.-vel közös programon 460 látogatónk volt, és 19 madárfaj 261 példányát gyűrűzte meg Petrilláné Bartha Enikő. A feketeterigó-túlsúlyát tapasztaltuk az elmúlt évekhez képest, viszont a magevő madarak háttérbe szorultak. Széncinegéből gyűrűztünk a legtöbbet. A látogatók népes seregét az előző évekhez hasonlóan az óvodás és iskolás gyermekcsoportok tették ki, akik a pintyfélék mellett, ha szerencsésük volt, a harkályok egyes fajait is megtekinthették testközelből.

Gyűrűzés (fotók: Szabóné Balázs Beáta)

Vércseláda és szalakótaodú nyestektől védő fémlemez

Érdekesség volt az éjszakai megfigyeléskor gyűrűzött erdei füles-, macska- és gyöngybagoly. 2025 őszén – az előző évhez hasonlóan – az NYSZC tiszalöki Teleki Blanka Szakképző Iskolájának tanulói készítettek 10 darab B odút, amelyeket eljuttattunk az érdeklődő tiszalöki lakosoknak. Az akció rendkívül népszerű volt, saját odúkkal is kiegészítettük. Így a tiszalöki kertekben 2026-ban már nagyszámú odú várja a cinegét és a mezei verebeket. Az iskola kertjében két, kis méretű etetőt helyeztünk ki. A Tiszalöki vízerőmű melletti arborétumban pedig egy nagy méretű madáretetővel igyekszünk népszerűsíteni a madarak védelmét. Köszönjük a Tiszatáj Közalapítványnak a helyi csoportunk által üzemeltetett madáretetőkhöz biztosított nagy mennyiségű napraforgómagot! 2025 őszén több mint 50 szalakóta- és kuvikodút, illetve vércseládát sikerült kihelyezni a csoportunk működési területén. Mivel sok helyütt nyestek veszélyeztetik ezen odúk lakóit, számos odú védelmet is kapott a fatörzset körülölelő fémlemez formájában. Mikor ezeket a sorokat olvassák, ez a szám szándékaink szerint már meg is duplázódott. Az odúk anyaga előkészítve, kezelve várja az összerakást és a kihelyezést.

Szabóné Balázs Beáta és Zsiros Sándor

VAS MEGYEI HELYI CSOPORT

2025. október 4–5-én a Tömördi Madárvártára, a rátóti kavicsbányatavakhoz és az Abért-tóhoz szervezett madárgyűrűzési bemutatókkal és madármegfigyeléssel bekapcsolódtunk az Európai Madármegfigyelő Napokba. Az Abért-tónál a kis goda egy példányát is megfigyelhették a résztvevők, utoljára 2003-ban látták ezt a madárfajt Vas megyében. November 9-én befejeztük a Tömördi Madárvárta nyári-őszi Actio Hungarica

A Vasi Természetvédelmi Konferencia 2025 résztvevői (fotó: Takács Árpád)

madárgyűrűzési programját, melynek során 78 faj 5405 példányát gyűrűztük meg, és 1330 esetben fogtuk vissza 38 faj egyedeit. A madárvártán október–novemberben is több száz gyermeknek tartottunk madárgyűrűzési és madárfajismereti bemutatókat. November 15-én a kőszegi Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban tartottuk meg az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósággal közös Vasi Természetvédelmi Konferencia 2025 című rendezvényünket. Az előkészítő feladatokat Harsányi Krisztián és Illés Péter végezte el, a konferencia levezető elnöke dr. Szentirmai István volt. A mintegy 60 résztvevőt dr. Németh Csaba, az ÖNPI igazgatója, dr. Gyurácz József, helyi csoportunk elnöke és Básthly Béla, Kőszeg város polgármestere köszöntötte. A konferencián 13 előadás hangzott el, például a Kőszegi Tájvédelmi Körzet kislégykapó-állománnyáról és -védelméről, az inváziós madárvonulás helyfüggéséről és madárvédelmi jelentőségéről, a Kőszeg mellett fészkelő karmazsinpirókról, a Vas megyében fészkelő fehér gólyák számának alakulásáról, a madarak és szemételepek kapcsolatáról, a madár- és denevérfelmérések során alkalmazott automata hangrögzítőkről, az ÖNPI természetvé-

Európai Madármegfigyelő Napok: Illés Péter madárgyűrűzési bemutatója (fotó: Erdő-Tóth Zsófia)

delmi programjairól, de botanikai, gerinctelenzoológiai és tájtörténeti kutatások Vas megyei eredményeiről is hallhattunk. Az előadások egy részének kivonatát, valamint a helyi csoport tevékenységének legújabb eredményeit tartalmazó írásokat a *Cinege. Vasi Madártani Tájékoztató* decemberben megjelent 30. száma tartalmazza. Ezúton is köszönet helyi csoportunk tagjainak és más önkénteseknek is a programok sikeres megvalósításáért!

Gyurácz József

VESZPRÉM MEGYEI HELYI CSOPORT

Szeptemberben a 35. Sasiasztó szervezőitől kaptunk felkérést ragadozómadár-gyűrűzési bemutatóra. Négy helyszínen vártuk a résztvevőket Széplaki Imre fogási módszereit megnézni – sajnos ragadozók nélkül, a madarak máshol jártak aznap. A hónap derekán meghívásra vettünk részt a Masterprint Tihany Cross terepfutó- és freestyle nordic walking versenyközpontjában a standunkkal, a tihanyi Belső-tó partján. A megszokott önkéntescsapatunkat két középiskolai közösségi szolgálatos diák egészítette ki.

Október elején az állatok világnapja alkalmából két önkéntesünk tartott előadást a tapolcai Széchenyi István Baptista

Önkéntesek a felújított élőhelyen (fotó: Horváth Csaba)

Európai Madármegfigyelő Napok: megfigyelők a várpalotai Nagyibalyos-horgásztónál (fotó: Balogh Bence)

Középiskola diákjainak és nevelőinek. Főbb témák a madárvédelem, madárvédelmi eszközök, a madarak felismerése, valamint az Európai Madármegfigyelő Napok népszerűsítése volt. Az EMN keretében négy programot szerveztünk. Bemutató madárgyűrzést tartottunk Várpalotán, valamint a közeli Nagyibalyos-horgásztónál, a Hegyesd és Monostorapáti közötti víztározónál és Balatonfűzfőn, a parti sétányon madármegfigyelő-természetismereti sétákat szerveztünk. A hónap közepén, immár negyedik alkalommal, folytattuk a korábban elkezdett gyurgyalagélőhely-felújítást. A részt vevő 21 fő önkéntes további körülbelül 20-25 négyzetméterrel bővítette az egyik élőhely fészkelésre alkalmas bányafalának méretét.

Novemberben helyi csoportunk támogatásával a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány előadását hallgathatták meg az érdeklődők A gyöngybagoly lehetséges szerepe a rágcslók elleni biológiai védekezésben címmel az Agóra Veszprém Kulturális Központban. Hálásan köszönjük a programok szervezésében és lebonyolításában részt vevő önkénteseink áldozatos munkáját!

Druzbaczky Ildikó és Forintos Ede

HARKÁLYVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

Az MME Harkályvédelmi Szakosztály (HVSZ) keretében új munkacsoportot hoztunk létre Balkáni Fakopáncs Munkacsoport néven. Ez azt jelenti, hogy most már három

HVSZ-munkacsoportunk van: Nyaktekercs (vezetője Klébert Antal), Fehérhátú Fakopáncs (vezetője Molnár Márton) és Balkáni Fakopáncs Munkacsoport (vezetője Gorman Gerard). A csoport a következőkre fog összpontosítani. *Trendek:* a faj hazai helyzetének és trendjeinek áttekintése, feldolgozása. Ez a harkály gyakori fajnak számít hazánkban, azonban anekdotikus jelentések, szóbeli közlések arra utalnak, hogy az utóbbi években lokálisan csökkenhetett a populációja. A munkacsoport tisztázni, elvetni vagy megerősíteni szeretné ezt a feltételezést, a kialakult helyzetet, esetleg térbeliségét. *Hibridizáció:* a balkáni fakopáncs és a nagy fakopáncs hibridizációjának vizsgálata. Egyre több bizonyíték van arra, hogy ez a két faj gyakrabban keveredik, mint azt általában gondolják. Felmérjük a hibridizáció mértékét Magyarországon és azt, hogy milyen hatással lehet ez a jelenség a két fajra. Fotó alapján történő morfológiai módszert használunk, amely indokolt esetben majd kiegészülhet genetikai vizsgálattal. *Citizen science:* mivel ez a faj gyakran előfordul városi területeken, beleértve a kertet és parkokat is, ezért – néhány rokonával ellentétben – viszonylag könnyű megtalálni és megfigyelni, ami ideális témává teszi a közösségi tudomány keretében végzett vizsgálatokhoz. Nemcsak a HVSZ tagjait, hanem az ország egész területén élő MME-tagokat is szeretnénk bevonni a munkába. Ez a tagok bevonásának, tagtoborzásnak és a harkályok ismertsége növelésének egy nagyszerű módja.

Gorman Gerard

LEPKEVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

A Virágos Magyarország verseny több mint három évtized alatt a környezetszépítés, a fenntarthatóság és a közösségépítés valódi mozgalmává nőtte ki magát. 2025-ben immár 32. alkalommal került megrendezésre ennek díjátadó gálája. A kezdeményezés 1994 óta töretlen népszerűségnek örvend, évente közel 400 települést mozgat meg. A verseny célja, hogy olyan vonzó településeképek jöjjenek létre, amelyek a fenntartható fejlődés jegyében kerülnek kialakításra; a városok és falvak lakóinak életminősége javuljon, a környezettudatos gondolkodás, a közösségépítés mindennapjaik szerves részévé váljon. A részt vevő települések munkája szebbé és élhetőbbé varázsolja környezetünket, és hozzájárul Magyarország turisztikai

Balra Glemba Gábor (fotó: Virágos Magyarország)

vonzerejének növeléséhez is. A november 21-ei ünnepélyes díjátadón több mint 50 szakmai és közel 30 támogatói elismerés talált gazdára. A szervezőbizottság tagja az MME Lepkevédelmi Szakosztálya is. Díjátadóként immár harmadik éve adhattuk át a Beporzó- és Vadvirágbarát Település különdíjat, melyet 2025-ben Szokolya község vehetett át.

Glemba Gábor

RITKASÁGVADÁSZ SZAKOSZTÁLY

A mandarinréce ugyan régóta megfigyelhető faj hazánkban, a fajlistára viszont csak 2025-ben került fel. A betelepített fajok – amelyeknek önfenntartó állományai vagy abból származó egyedei fordulnak elő az országban – kategória besorolása C1 (a vadon előforduló fajok A kategóriájával szemben). Ebbe a C1-be egyre több faj tartozik, a klasszikus fácánon vagy a parlagi galambon kívül a ritkán előforduló halcsontfarkú réce vagy a már néhány fészkeléssel is rendelkező nilusi lúd is.

Mandarinréce (fotó: Selmeczi-Kovács Ádám)

A mandarinréce eredetileg a Távol-Keleten (Kína, Japán, Oroszország) fordult elő, de a 20. században betelepítették a Brit-szigetekre, és ma már egész Nyugat-Európában, nagyjából a Pireneusok és az Alpok vonalától északra vannak fészkelései. Hazánkban nyilván közvetlenül vadasparkból, állatkertből, magángyűjteményből szökött példányai – ezek kategóriája E – is előfordulnak, de az itthoni és a környező országok adatai is azt mutatják, hogy bizonyos egyedek a leginkább Nyugat-Európában jelen levő, már honosodott állományokból származnak.

Hazánkban feltehetően a fontosabb récés élőhelyeken feltűnő, félénk példányok lehetnek a honosodott állományokból származóak, de a kisebb tavakon, parkokban jellemzően hosszasan kitaró példányok inkább még szökevény egyedek. Az elmúlt években a birding.hu adatai alapján több esetben sikeresen költöttek is hazánkban. 2023–2024-ben Nagycenken is voltak fészkelései, amiről a *Madártávlat*ban is beszámoltak (Pellinger Attila: Mandarinréce fészkelése Nagycenken, 31. évfolyam, 4. szám). Legkorábbi fellelhető fészkelése Veresegyházon volt 2019 júniusában, Paráda Zsolt figyelt meg egy 5 fiókás családot, illetve 2024 és 2025 májusában Vácott, a Ligeti-tavon láttak fiókás családot (Dénes János, Selmeczi Kovács Ádám), ahol egyébként már 2019 óta jelen vannak madarak. Pontosan nem tudható, hogy ezek milyen eredetűek, de azt biztosan kijelenthetjük, hogy a fajnak jelenleg már nem csak közvetlen szökevényei fordulnak elő hazánkban.

Az MME Nomenclator Bizottsága ezentúl további fajokra is figyelni fog, hiszen több olyan is van, ami a mandarinrécehez hasonlóan feltehetően önfenntartó, de betelepített állományok tagjaként is hozzánk kerülhet. Ilyen a legközelebbi rokon kisasszonyréce is, bár ennél a fajnál kérdéses, hogy mennyire önfenntartóak a kontinens populációi. Az egyik legfeltűnőbb ilyen faj az ausztrál eredetű fekete hattyú, amely a Benelux államokban már többfelé fészkel, és nálunk is egyre gyakrabban előfordul, sőt, már fészkeléséről is van tudomásunk, bár kifejezetten félvad madaraktól. Szintén extrém, hogy Nyugat-Európában sokfelé papagájok is költenek, legnagyobb számban és leginkább meghonosodva az örvös papagáj, de ezek feltehetően nem kóborolnak el ilyen messzire.

Egyik legújabb fajlista-várományosunk az alaskai lúd, amely az előzőekkel ellentétben eddig csak ritkán került el hozzánk, viszont igen valószínű, hogy a 2025. november 30-án a Kis-Balatonon (Gál Szabolcs, Bognár Szabolcs) megfigyelt példánya Hollandia már szintén önfenntartó fészkelő állományaiból származik. Ezt a madarat előtte Ausztriában is látták, így az ottani bizottság is éppen a faj kategóriáját vizsgálja, és ennek tükrében határozunk majd mi is. Ennél a fajnál további érdekesség, hogy akár az eredeti észak-amerikai fészkelőhelyről származó vad példányok is elvetődhetnek hozzánk.

Az itt felsorolt fajok adatait is fel lehet tölteni az adatfeltöltő oldalakra (birding.hu, map.mme.hu), és erre sarkallunk is mindenkit, hogy pontosabb képet kaphassunk az előfordulásokról.

Gál Szabolcs

MADÁRBARÁT TELEPÜLÉSEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

Türkeve mostantól öt évre hivatalosan is megkapta a Baglyok Fővárosa címet. Az erről szóló elismerő oklevelet a Madárbarát Települések Országos Szövetségének (MATELOSZ) elnöke, Frenyó Gábor adta át Sallai R. Benedeknek, Türkeve polgármesterének 2026 januárjában, a szövetség idei első találkozásán. Az elismerés alapját az MME monitoringadatai adják. Ezek alapján több évre visszatekintve itt regisztrálták hazánkban a legtöbb teledő erdei fülesbaglyot: 2025-ben 352, 2024-ben 280, 2023-ban pedig 555 példányt számláltak Türkevén. Frenyó Gábor elmondta, hogy az oklevéllel egyúttal szeretnék kifejezni az elismerésüket azért is, mert Türkeve Város Önkormányzata és civil közösségei sokat tesznek a madarak védelméért és élőhelyük megőrzéséért. A város zöldterület-kezelési koncepciójában elsődleges szempontként veszik figyelembe a beporzók és a madarak igényeit. Valójában a baglyok tömeges jelenléte is azt jelzi, hogy a városban és a környékén jó ökológiai állapotú területek vannak, ahol van elegendő táplálék, vannak kistrágyaszálók. Ehhez kulcsfontosságú például az, hogy milyen módszerekkel termelnek a városhoz közeli mezőgazdasági területeken. Türkevén törekszenek arra, hogy természetbarát mezőgazdasági gyakorlatokat alkalmazzanak. Az öko-gazdálkodásban nincs vegyi rágcslóirtás, helyette ragadozó madarak, köztük baglyok tartják kordában a pocokszaporulatot, ráadásul jelenlétük sokaknak örömet szerez, segít, hogy újra kapcsolódjanak a természethez. A Madárbarát Települések Szövetségének ötlete is Türkevéhez kötődik. Itt merült fel először a hasonló szemléletű polgármesterek között, hogy jó lenne létrehozni egy közösséget a madárbarát településfejlesztés támogatására. A Matelosz 2024 őszén 27 alapító taggal indult, és azóta már több mint 60 tagja van.

Márta Krisztina

ÉRDEKES MADÁRFÉSZKELÉSEK

szerkeszti: Haraszthy László

BOSZORKÁNYTOJÁS VETÉSI VARJÚ FÉSZKÉBEN

A közbeszédben egy adott fajra jellemző méretünél sokkal kisebb tojást nevezzük boszorkánytojásnak. Ezeknek csak sárgája van, a fehérjéjük hiányzik, ezért belőlük sosem kel ki fióka. Az ilyen tojások a tojásképződés zavarának következtében jön-

Fotó: Haraszthy László

nek létre. Elvileg bármely fajnál előfordulhatnak, de semmilyen információnk nincs arra vonatkozóan, hogy melyiknél milyen gyakori a jelenség, de azt tudjuk, hogy meglehetősen ritka. Az utóbbi 15 évben több száz vetésivarjú-fészket vizsgáltam meg, de boszorkánytojást csak a mellékelt képen látható fészkekaljban találtam 2024. április 29-én Harta Szentkirálypuszta egyik kisebb varjútelepén.

Haraszthy László

CSÓKÁK ÉS SZALAKÓTÁK HARCA EGY TERMÉSZETES ODÚÉRT

Jászkisér határában egy természetes odú közelében felállított lesből évek óta figyeljük a szalakótákat. 2025 tavaszán azonban az odút egy csókapár foglalta el még azelőtt, hogy a szalakóták megérkeztek volna. Utóbbiak április 20-án jelentek meg az odúnál, és rögtön megpróbálták visszafoglalni az odút, azt azonban a csókák vadul védelmezték. A szalakótákról köztudott, hogy rendkívül agresszívan képesek védelmezni az általuk elfoglalt költőládát vagy természetes odút. Az sem ritka,

Fotó: Szűcs László

hogy a már elfoglalt ládából a vörös vércsét, kuvikot, füleskuvikot, csókát, seregélyt stb. elűldözik, gyakran elpusztítják azok fészkekaljait vagy fiókáit. Esetünkben azonban a csókák megvédték a szalakótákkal szemben az odút, és abban 4 fiókát sikeresen felneveltek.

Szűcs László

ERDEI FÜLESBAGOLY KÖLTÉSE NÁDASBAN

2025. május 1-én Nádudvar külterületén a Hegedűs Lóré sertéstelep melletti nádasban észleltem először földön heverő nádtörmeléken egy erdei fülesbaglyot. A bagoly alatt látszóttak a fiókák is, amelyek fészkeanyag nélkül a száraz nádtör-

Fotó: Czibere Anna Mária

meléken ültek. Többszöri ellenőrzés során megállapítottam, hogy 4 fiókából áll a család. Május 18-án láttam őket utoljára, akkor 2 fióka látszódott, addigra ugyanis a többiek szétmászta, ezért nem lehet pontosan tudni, hogy hány fióka érte el a röpképességet.

Czibere Anna Mária

KÉT HÁZIROZSDAFARKÚ-TOJÓ EGY FÉSZKÉBEN

Évek óta költenek péri udvarunkban házi rozsdafarkúak a melléképületbe kihelyezett műfecskefészkekben. 2025-ben is vártuk őket, de úgy tűnt, találtak jobb helyet a szomszédoknál, így csak onnan hallottuk májusban a fiókák ételmet követelő csipogását. Július elején azonban arra lettünk figyelmesek, hogy a bal oldali fészkekben ül egy házi rozsdafarkú, de rendre bejár a helyiségbe egy másik tojó is. Arra gondoltunk, talán szomszédok lesznek, de azután kiderült, hogy ők bizony egy fészekbe rakták le a tojásaikat. A 7 vagy 8 tojás színezetben is eltért egymástól, néhány ugyanis kicsit kékesebb volt, de a tojók között csupán annyi különbséget véltünk felfedezni, hogy az egyikük kevésbé volt talpraesett, úgy láttuk, a tojásokon is folyton a másik kotlott. Volt is bennünk némi aggodás, hogyan fogja az az egy madár (esetleg a hím segítségével) felnevelni azt a sok fiókát, ha a másik tojó ilyen kis eseten, de úgy tűnik, a természet ezt a kérdést is rendezte. Igyekeztünk minimális zavarás mellett megfigyelni, mi történik a madarakkal, így csupán azt tudjuk biztosan, hogy 2, tollas fióka volt a fészkekben július közepén, s közülük az egyiket – valószínűleg az első kirepülésekor – elpusztulva találtuk a fészkek alatt. A költési szezon után,

Fotó: Mikó Ágnes

mikor a fészkek már csendes volt, 2 záptojást találtunk benne – egy fehérét és egy halványkéket –; arról nem rendelkezünk információval, hogy mi történt a többi tojással.

Mikó Ági

KOTLÓ HÍM TÖVISSZÚRÓ GÉBICS LÓSZÖRBŐL KÉSZÜLT FÉSZKÉBEN

2025. május 30-án Karancslapujtó határában, a Baksa-farmon 8 hektáros, 14 lóval legeltetett rét szélében ritkás idős bodzás, kecskerágós, akácfás töltésen találtam egy töviszúrógébics-fészket, öreg, széthajló ágú vadrózsabokor galajos szárai között, 70 centiméter magasan. Meglepetésemre a hím gébics kotlott rajta, és felrebbenés után sem repült el, hanem az ágak között izgatottan ide-oda ugrált. 1 frissen kikelt fióka és 3 tojás volt a fészkekben. Rögtön feltűnt, hogy a fészkek fehér színű, a tengelic fészkeire hasonlított, csak nagyobb kivitelben. Július 15-én ellenőriztem, és már csak 1 záptojást találtam. A szülők hevesen riasztottak, a közelben bujkáló fiókákat féltették. A fészket otthon részletes vizsgálatnak vetettem alá. Megállapítottam, hogy a néhány száraz növényi szálból készült alapra szinte teljes egészében lószörből, főleg fehér színűekből épült. A hosszabbak farok- és sörényszőrszálak, 30 és 60 centiméter közöttiek voltak, de akadt köztük 70 és 90 centiméteres is. A fő alkotóeleme viszont a téli lószőr tavaszi vedléséből a fák törzsein, bokrok ágain fennakadt, gyapjúszerű, fehér, rövid szőrcsomókból állt. Korábban már öt alkalommal is találtam érdemben kotló hím töviszúró gébicseket kelésközel vagy közvetlen kikelés közbeni időszakban.

Rozgonyi Sándor

SZALAKÓTA ÉS FÜLESKUVIK KÖLTÉSE VÉRCSELÁDÁBAN

Az MME Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei csoportjának Tószeg külterületén fenntartott odútelepén 2024-ben egy előlről teljesen nyitott vércseládjában költött egy pár füleskuvik. 2025-

Fotó: Wilhelm Ákos

ben is volt egy érdekes költés, ugyanis szintén nyitott vércseládjában telepedett meg egy pár szalakóta, amely 5 fiókát sikeresen felnevelt a keskenylevelű ezüsthíra kihelyezett ládjában.

Pálinkás Csaba

FÖLDÖN FÉSZKELŐ VÖRÖS VÉRCSE

2025. június 14-én réti fülesbaglyok fészkelésével kapcsolatos megfigyeléseket végeztem Jászberény határában, amikor egy pusztai úton gyalogolva közvetlenül a földről, fekvő holtfák közül kirepült egy tojó vörös vércse, alig 4-5 méterre tőlem. Furcsának találtam a viselkedését, ezért alaposabban megnéztem a helyszínt. Arra gondoltam, hogy valamit zsákmányolt ott, miközben megijesztettem. De akkor miért nem vitte magával prédáját? Mivel sok kidölt nyárfatörzs hevert a földön közel egymáshoz, ezért talán egy perc is eltelt, mire megtaláltam a vércse viselkedésének magyarázatát. 5, néhány napos fióka

Fotó: Fatér Imre

volt a csupasz földön! A kidölt fák törzsén nem volt vércseláda, így a tojások lerakása is a földre történt. A fiókák sorsát nem volt módomban követni, sietve távoztam a helyszínről. Csak remélni mertem, hogy sikeresen ki is repültek.

Fatér Imre

VÖRÖS VÉRCSEK KÖLTÉSE LŐSZFAL ÜREGÉBEN

2025. július 12-én az MME Veszprém Megyei Helyi Csoportjának nyilvános programjaként gyurgyalagok gyűrűzését végeztük Veszprém vármegyében, Tótvázsony határában egy használaton kívüli anyaggödörnél. A bányafal egy szakaszát a helyi csoport tartja karban a tulajdonos önkormányzat engedélyével a gyurgyalagok sikeres költése érdekében. A löszfal tövében köpetekre lettünk figyelmesek, amelyekről kiderült, hogy

Fotó: Somogyi Balázs

az ott költő vörös vércsétől származnak. Az egyik nagyobb, 4 méter magasságban lévő, nyugati tájolású üregben legalább 2, pelyhes vércsefióka nevelkedett. A környéken több, vércsék számára nagyfeszültségű vezeték tartóoszlopára kihelyezett költőláda is található, azonban ez a pár valamiért a löszfalat választotta, amely manapság hazai viszonylatban már ritka költőhelye a vörös vércséknek. Az időpont és a fiókák kora alapján ez valószínűleg egy kései költés vagy pótköltés lehetett. A nap folyamán egyébként 49 gyurgyalagot gyűrűztünk meg, amelyek közül 2 példány visszafogás volt. A visszafogott madarakat egy évvel korábban jelöltük ugyanezen a telepen.

Somogyi Balázs

ÉRDEKES MADÁRMEGKERÜLÉSEK

szerkeszti: Karcza Zsolt és Lukács Katalin Odett

Az elmúlt időszakban a Madárgyűrűzési Központba beérkezett, kiegészített (gyűrűzési adattal együtt lezárt) megkerülésekből válogattunk. A külföldön gyűrűzött madarak adatainak kiegészítése rövidebb-hosszabb időt vesz igénybe, így jelen válogatásban is található néhány korábbi megkerülési adat, amelyeket az elmúlt hónapokban zártunk le. A gyűrűzők, megfigyelők, megtalálók vagy adatközlők nevét technikai okok miatt nem minden esetben és teljes terjedelemben tudjuk feltüntetni. A közölt eredmények tájékoztató jellegűek, és a 2025. december végéig beérkezett adatok alapján készültek.

A térképeken látható jelek közül a piros körök a Magyarországon gyűrűzött és külföldön megkerült madarak megkerülési helyei; a kék háromszögek a Magyarországon megkerült külföldi gyűrűs madarak gyűrűzési helyei; a fekete vonal pedig a leírt madár gyűrűzési és megkerülési helyét köti össze tájékoztató jelleggel, nem a madár mozgását mutatja (a nyíl a megkerülési helyre mutat).

A madárfajok sorrendje – szerkesztési okok miatt – nem mindenhol követi az aktuális rendszertani sorrendet. Az MME-honlap mme.hu > Tudástár > Magyarország madarai oldalán az egyes madárfajok naprakész gyűrűzési eredményei böngészhetőek: gyűrűzési összesítések, a jelölési és a külföldi vonatkozású megkerülési helyek térképei, valamint a leggyakoribb kézrekerülési okok százalékos eloszlásdiagramjai.

Amennyiben gyűrűs madarat, madártetemet, jelölőgyűrűt talál, fém- vagy színes gyűrűs madarat észlel, kérjük, értesítse a Madárgyűrűzési Központot a ringers@mme.hu e-mail-címen. Így a megkerülési adatok beépülhetnek a hazai madárgyűrűzési adatbankba, és a központ munkatársai a feldolgozás után elküldik önnek a gyűrűzési és megkerülési adatokat egy válaszelevélben.

HAVASI PARTFUTÓ

Egy magyar gyűrűs havasi partfutót figyeltek meg 2025. november 2-án Délnyugat-Norvégiában (Rogaland megye), az Északi-tenger partján. A madarat 2021. szeptember 18-án gyűrűzték a Mekszikópusztai Madárvártán (Győr-Moson-Sopron vármegye, Csontos Csaba). Ez a második, magyar gyűrűs havasi partfutó, amelyet megfigyeltek a skandináv országban. Mindkét madarat a színes gyűrűje alapján azonosították.

Az eddig Magyarországon megjelölt 5530 havasi partfutó közül 317 példány került meg külföldön, 23 európai, valamint két észak-afrikai országban. A Kárpát-medencén kívül a legtöbb madár Olaszországban (55 pld.), Franciaországban (54 pld.) és Lengyelországban (22 pld.) került meg. Itthon eddig 48, külföldi gyűrűs havasi partfutó került meg, amelyeket hét európai országban jelöltek, a legtöbbet, 36 madarat, Lengyelországban.

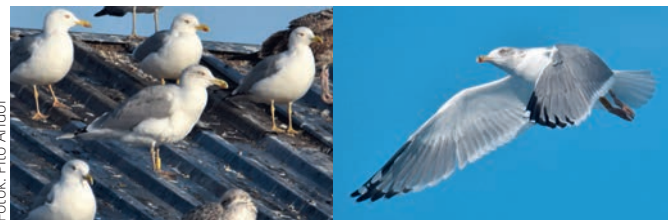
Fotó: Inge Halvor Jakobsen

A havasi partfutó Magyarországon rendszeres átvonuló. Hozzánk ősszel elsősorban a Baltikum felől érkeznek, és Délnyugat-Európába, a Földközi-tenger nyugati partvidékére, Európa és Északnyugat-Afrika atlanti partvidékre vonulnak tovább. Tavasszal a fészkelőhelyekre vonuló madarak északi, északkeleti irányban szelik át a kontinenst.

EZÜSTSIRÁLY

2025. október második felében 2, külföldi gyűrűs ezüstsirályt is megfigyeltek a győri szeméttelen (Győr-Moson Sopron vármegye, Pitó Andor). Az egyik példányt még 2010-ben, fióka korában gyűrűzték Litvániában. Jelenleg ez a legidősebb, gyűrűs ezüstsirály, amely megkerült Magyarországon. A másik

Fotó: Pitó Andor

madarat Oroszországban (Ivanovói terület) jelölték 2018-ban, öreg madárként, a megfigyelési helytől 1929 kilométerre. Jelenleg ez a legnagyobb távolságú ezüstsirály-megkerülési adat a hazai adatbázisban.

Magyarországon eddig 28, külföldi gyűrűs ezüstsirály került meg, ezeket 11 európai országban gyűrűzték, a legtöbbet Litvániában (11 pld.). Itthon eddig 130 példányt jelöltek, amelyek

közül mindössze 1 madár került meg, 1981-ben Oroszországban (Moszkvai terület).

Az ezüstsirály Európában az északi és északnyugati tengerpartok, nagyobb tavak és folyók mentén fészkel. Hazánkban kisszámú, rendszeres átvonuló.

SZTYEPI SIRÁLY

2025. november második felében Győrben és Székesfehérvár mellett is megfigyelték a jelenleg legidősebb, gyűrűs sztyeppi sirályt, amely a hazai adatbázisban szerepel (Győr-Moson-Sopron vármegye, Pitó Andor; Fejér vármegye, Forintos Viktor). A madarat még 2004-ben gyűrűzték, fióka korában Lengyelországban, majd 2021-ben visszafogták Belorussziában, ekkor kapott új fém- és színes gyűrűt is.

Egy másik, egy magyar gyűrűs sztyeppi sirályt Litvániában figyeltek meg 2025. augusztusban és októberben. Ez az első, hazai jelölésű sztyeppi sirály, amely megkerült a balti országban. Ezt a madarat 2025. január elején gyűrűzték Gyálon, a szeméttelen (Pest vármegye, Hegedűs Dániel).

Itthon eddig 745 sztyeppi sirályt gyűrűzték, a legtöbbet színes gyűrűvel. Ezek nagy része fióka korában

Fotó: Pitó Andor

kapta a jelölést, de telente, főleg szeméttelenekre járó fejlett példányokra is került fém-, valamint színes gyűrű is. Mindezek közül eddig 125 példányt figyeltek meg külföldön, összesen 455 alkalommal, a legtöbbet Lengyelországban (53 pld.), Csehországban (29 pld.) és Németországban (25 pld.). Magyarországon eddig 1457, külföldi gyűrűs sztyeppi sirály került meg, a legtöbbet a színes jelölésük alapján azonosítottak. Ezeket a madarakat összesen 27 európai országban jelölték, a legtöbbjük Lengyelországban (787 pld.), Belorussziában (161 pld.) és Ukrajnában (134 pld.).

A sztyeppi sirály a délkelet-európai síkságok vizes élőhelyein fészkel. A Kárpát-medencében a Hortobágyon alakult ki kolóniája. Rövid távú vonuló, a telet Közép- és Délkelet-Európa folyói mentén, partvidékein tölti. Hozzánk pedig északról és keletről is érkeznek telető példányok.

KUHI

2025. november 14-én Ausztriában, Burgenlandban figyelték meg azt a gyűrűs kuhipárt, amelyik nyáron Békés vármegyében fészkel. Szeptemberben adtunk hírt arról a szenzációs eseményről, hogy Magyarországon, Hódme-

Fotó: Otto Samwald

zővásárhely határában sikeresen költött egy pár kuhi. A hazánkban első alkalommal fészkelő madárfaj 2 adult példányát és a fiókaikat augusztus közepén megjelölték (Csongrád-Csanád vármegye, Solt Szabolcs). November 14-én a 2, gyűrűs öreg madarat Karácsfa (Hagensdorf) határában több alkalommal is megfigyelték (Otto Samwald), majd a hónap végéig rendszeresen látták a területen. Bár a gyűrűszámok nem kerültek leolvasásra, azok helyzete és típusa, valamint a madarak kora alapján a két madár igen nagy valószínűséggel az a költő pár, amely Magyarországon fészkel. A megfigyelő értesítése alapján a madarak rendszerint együtt mozogtak, és sikeresen vadásztak egerekre. A Magyarországon korábban csak kóborlóként előforduló kuhit ezelőtt még nem gyűrűzték, így nem meglepő, hogy a mostani megfigyelés az első ilyen adat a hazai madárgyűrűzési adatbankban.

RÉTI FÜLESBAGOLY

Az elmúlt időszakban 2, magyar gyűrűs réti fülesbaglyot is visszafogtak külföldön: az egyiket 2025. október 16-án Szerbiában, Homokrév határában (Mokrin, Vajdaság, Grabovac David), a másikat november 4-én Szlovákiában, Magyarecs

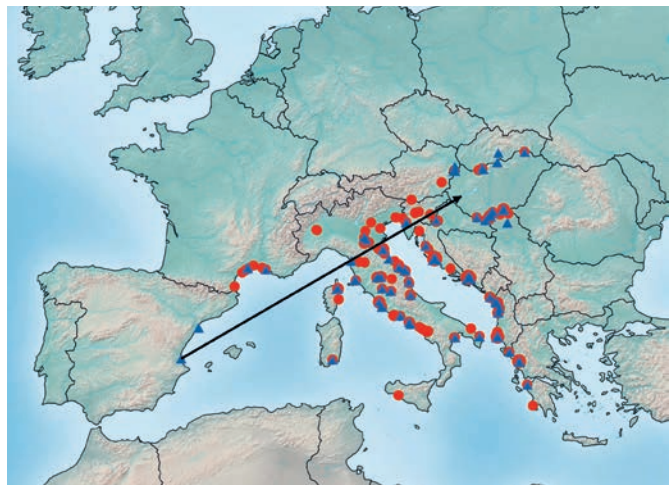
határában (Čalovec, Nyitrai kerület, Szabó Viktor). Mindkét példányt Jászberény közelében gyűrűzték (Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, Óvári Péter), előbbi 2025. szeptember 15-én, a másikat pedig július 16-án. Ezek az első, hazai gyűrűs réti fülesbaglyok, amelyek megkerültek a szomszédos országokban. Korábban az itthon jelölt 638 példány közül 1 került meg külföldön, 2020-ban Németországban. Itthon eddig 5, külföldi gyűrűs réti fülesbaglyot sikerült azonosítani, amelyek közül kettőt Finnországban és egyet-egyet Belgiumban, Lettországban és Ukrajnában gyűrűzték.

A réti fülesbagoly Magyarországon ritka fészkelő, a hazai állomány állandó. Keményebb teleken sok madár érkezik a Kárpát-medencébe.

FÜLEMÜLESITKE

Egy spanyol gyűrűs fülemülesitkét fogtak vissza 2025. szeptember 28-án a Kis-Balatonon (Zalavár, Zala vármegye, Szász Benedek). A madarat innen 1639 kilométerre, Valencia közelében gyűrűzték 2025. február 9-én. Ez a második, spanyol gyűrűs példány, amely megkerült Magyarországon, egyben a legtávolabb és tőlünk a legnyugatabbra jelölt fülemülesitke jelenleg az adatbankban.

Magyarországon eddig összesen 487, külföldön jelölt fülemülesitke került meg, a legtöbbet, 226 példányt, Horvátországban gyűrűzték. Ezenkívül 11, elsősorban a Földközi-tenger menti országban jelölt fülemülesitke került meg itthon.

A Magyarországon eddig meggyűrűzött közel 67 ezer fülemülesitke közül 1099 került meg külföldön, 11 európai országban, a Kárpát-medencétől déli, délnyugati irányban. A legtöbb, hazai gyűrűs madarat Horvátországban (544 pld.), Albániában (178 pld.), valamint Olaszországban (160 pld.) azonosították.

A fülemülesitke hazai állománya rövid távú vonuló, a telet a mediterrán régió partvidékén és vizes élőhelyein tölti.

SÁRGAFEJŰ KIRÁLYKA

Egy magyar gyűrűs sárgafejű királykát fogtak vissza 2025. november 14-én Belye határában (Eszék-Baranya megye, Adrián Tomik). Ez az első, hazai jelölésű példány, amely megkerült Horvátországban. A madarat három héttel korábban gyűrűzték Ostoroson (Heves vármegye, Horváth Róbert). Egy másik, egy finn gyűrűs példányt pedig december 19-én Sopron mellett (Győr-Moson-Sopron vármegye, Marton István) fogtak vissza. Ezt a madarat szeptember 27-én gyűrűzték Délnyugat-Finnországban (Hämeenkyrö, Pirkanmaa régió). Ez a második, finn gyűrűs sárgafejű királyka, amely megkerült hazánkban.

Magyarországon eddig közel 42 ezer sárgafejű királykát gyűrűzték, amelyek közül korábban 7 került meg külföldön, 3 Szlovéniában, és 1-1 példány Finnországban, Olaszországban, Svédországban és Szlovákiában. Itthon korábban 12, külföldi gyűrűs sárgafejű királyka került meg, amelyek gyűrűzési helyei Csehországban, Finnországban, Lengyelországban, Lettországban, Oroszországban (3 pld.), Svédországban (2 pld.), Szlovákiában és Szlovéniában (2 pld.) voltak.

Magyarországon a sárgafejű királyka a hegyvidékeken fészkel. Hazai állománya állandó, részben rövid távú vonuló. Ősszel a környező magasabb hegységekből, Észak-, Északkelet-Európából érkeznek hozzánk átvonuló és telető példányok.

VÖRÖSBEGY

Egy lengyel gyűrűs vörösbegyet fogtak vissza 2025. október 9-én Patakon (Nógrád vármegye, Lukács Katalin Odett). A madarat mindössze egy nappal korábban jelölték Lengyelországban, az Akcja Carpatica program gyűrűzőállomásán (Rostajne, Kárpátaljai vajdaság). Jelenleg ez a „leggyorsabb” vörösbegy a hazai adatbankban; legalább 235 kilométert tett meg egy nap

alatt. Egy másik, egy orosz gyűrűs vörösbegyet 2025. októberben több alkalommal is visszafogtak a Bódva-völgyi Madárgyűrűző Állomáson (Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye, Vig Zsófia, Tóth László). Ez az első, orosz gyűrűs példány, amely megkerült Magyarországon. A madarat 2022. júliusban gyűrűzték a Rybachiy-i Madárvártán (Kalinyingrádi terület).

Magyarországon eddig 78, külföldi gyűrűs vörösbegy került meg, amelyeket 16 európai országban jelöltek, a legtöbbet Szlovákiában (30 pld.), Olaszországban (16 pld.) és Lengyelországban (13 pld.). A nálunk eddig gyűrűzött 340 ezer vörösbegy közül 138 madár került meg külföldön, 24 európai országban, a legtöbb Olaszországban (53 pld.), Franciaországban (11 pld.) és Szlovákiában (11 pld.).

Az egész Európában elterjedt vörösbegy északi, északkeleti állományai rövid távú vonulók, a telet Dél-, illetve Délnyugat-Európában töltik.

ERDEI SZÜRKEBEGY

2025. október 15-én egy orosz gyűrűs erdei szürkebegyet fogtak vissza az Ócsai Madárvártán (Pest vármegye, Borbély Péter). A madarat 2024. augusztus 2-án gyűrűzték Északnyu-

gat-Oroszországban (Louhi járás, Karélia). Ez a második, orosz gyűrűs példány, amely megkerült itthon, egyben a legtávolabbi és legészakibb jelölésű erdei szürkebegy az itthon megkerültek közül.

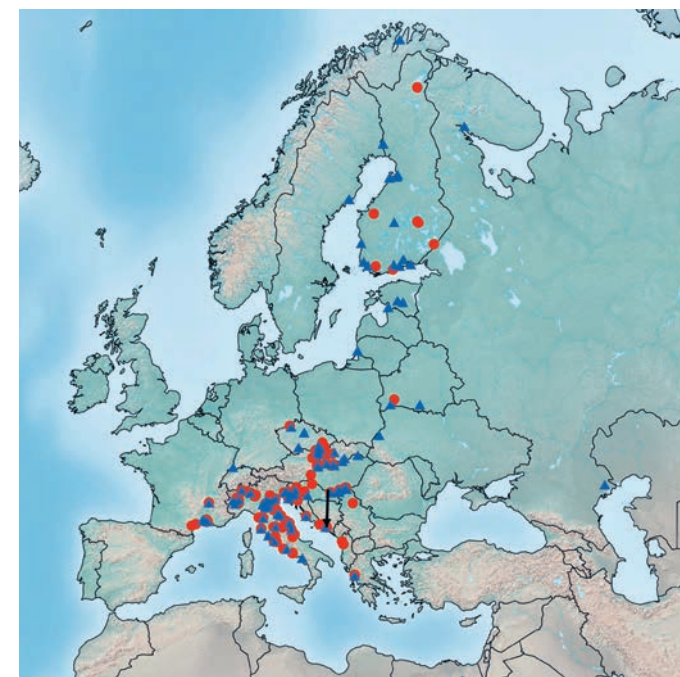
Magyarországon eddig 22, külföldi gyűrűs erdei szürkebegy került meg. Ezeket hét európai országban jelölték, a legtöbbet, 12 példányt a szomszédos Szlovákiában, a többit a Kárpát-medencén túl: Belorussziában, Csehországban, Finnországban, Lengyelországban (2 pld.), Oroszországban (2 pld.) és Szlovéniában (3 pld.). Az itthon eddig meggyűrűzött közel 56 ezer erdei szürkebegy közül 11 példány került meg külföldön, négy európai országban: Finnországban (3 pld.), Lengyelországban, Olaszországban és Szlovákiában (6 pld.).

Az erdei szürkebegy Magyarországon kisszámú fészkelő. A hazai állomány rövid távú vonuló, a telet a mediterrán régióban tölti, de enyhe teleken áttelelő példányai is előfordulhatnak. Kora tavasszal érkezik vissza költőhelyére.

NÁDI SÁRMÁNY

Egy magyar gyűrűs nádi sármányt fogtak vissza 2025. október 10-én Bosznia-Hercegovina déli részén (Hutovo Blato, Nenad Spremo). Ez az első, hazai jelölésű nádi sármány, amely megkerült a balkáni országban. A madarat 2025. szeptember végén gyűrűzték a Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomáson (Baranya vármegye, Kiss János).

Magyarországon eddig közel 97 ezer nádi sármányt gyűrűzték, amelyek közül 184 madár került meg külföldön, 13 európai országban, leggyakrabban Olaszországban (99 pld.), Horvátországban (19 pld.) és Szerbiában (16 pld.). Legtávolabb Finnországban (7 pld.) és Franciaországban kerültek meg ma-

gyar gyűrűs példányok. Itthon eddig 151, külföldi gyűrűs nádi sármány került meg, ezeket 17 európai országban gyűrűzték, a legtöbbet Olaszországban (36 pld.), Szerbiában (34 pld.) és Szlovákiában (16 pld.). A legtávolabb jelöltek közül Norvégiából (északi sarkkörön túlról), valamint Oroszországból kerültek meg nálunk nádi sármányok. Egy olyan példány is megkerült itthon (Ócsai Madárvárta, 1983), amelyet a Kaszpi-tengernél gyűrűzték.

A nádi sármány eurázsiai elterjedésű faj, Magyarországon igen gyakori fészkelő a nádasokban. Hazai állománya állandó, részben rövid távú vonuló, telelőterülete a mediterrán régió. Az északi állományok jelentős mennyiségben húzódnak költőhelyüktől délebbre, így hazánkba is.

ÉRDEKES MADÁRMEGFIGYELÉSEK

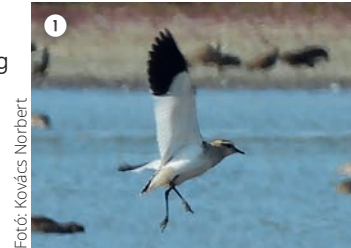
szerkeszti: Hadarics Tibor

A következőkben rövid áttekintést szeretnénk nyújtani a 2025. október 1-től december 31-ig terjedő időszak legérdekesebb hazai faunisztikai megfigyeléseiből. Az itt következő – Magyarországon jórészt nagyon ritkán előforduló – madárfajok adatainak nagy része a Nomenclator Bizottság által hitelesítendő, ez viszont a legtöbb esetben még nem történt meg, ezért az előfordulások pontos időpontjait nem közöljük.

OKTÓBER

A hónap első napján a mórachalmi, úgynevezett Madarász-tavon egy vándorpartfutót (Mészáros Cs., Barkóczy Cs.), néhány nappal később Szegeden egy szibériai csilpcsalpfűzikét láttak (Gyukics G.). Október első hétvégéjén a Dinnyési-fertőn egy fiatal lilebíbics tűnt fel, amelyet még két hétig többször megfigyeltek ott (Berényi Zs., Bíró A. és sokan mások) ¹, a Gödöllő melletti repülőtéren pedig egy vándorfűzikét fogtak és gyűrűzték (Kerényi Z. és társai) ². A hónap második hetében egy vándorpartfutót láttak a Hortobágyi-halastavon (Koczka A.). Október második hétvégéjén Gencsapáti mellett egy szibériai csilpcsalpfűzikét (Eredics B. K.) ³, a győri Sas-hegyen (hulladéklerakó) egy átszíneződő (3y) örményi sirályt (Pitő A., Bozsaky B.) ⁴, Balatonlellén pedig egy öreg halászsirályt láttak (Németh F.) ⁵. A hónap közepén Bugyi közelében, a peszéri út mellett egy sarkantyús pityert (Vass T. és társai), Balatonlellén egy öreg halászsirályt (Mészáros Cs.), Madocsa határában a Dunán (1542 fkm) egy öreg sarki csért (Tamás Á. és társai) ⁶, a Duna foktői szakaszán (1520 fkm) egy öreg szélesfarkú halfarkast láttak (Tamás Á. és társai), majd ugyanezt a madarat még aznap a Duna hortai szakaszán (1545 fkm) is megfigyelték (Bárdos T.). Ugyancsak október közepén a nagyhegyesi Elep-pusztán egy öreg sarkantyús pityer (Szilágyi A. és társai) ⁷, Balatonfenyvesen egy öreg halászsirály (Kóta A.), Balatonőszödön pedig egy átszíneződő (2y) halászsirály (Szinai P.) került szem elé. Október harmadik hétvégéjén (illetve az azt megelőző pénteken) a debreceni regionális hulladéklerakónál egy öreg

szibériai heringsirályt (Farkas T.) ⁸, Fonyódon egy laposcsőrű víztaposót (Kövári Zs.; Rajna T. és társai) ⁹ ¹⁰, Gerjen mellett a Dunán egy öreg szélesfarkú halfarkast (D. Bastaja), a kőszegi Abért-tónál (Illés P.) és a hortobágyi Fényesen 1-1 szibériai csilpcsalpfűzikét (Nagy M., Tóth E.), a badacsonytomaji móló előtt egy ékfarkú halfarkast (Cser Sz.), Balatonlellén (Napfény strand) egy öreg halászsirályt (Gál Sz.), a hódmezővásárhelyi Sun City tavain pedig egy nilusi ludat láttak (Kókai K.). Október harmadik hetének végén Apajon, az Ürbői-halastavakon egy fiatal tengeri partfutót figyeltek meg (Berényi Zs. és sokan mások) ¹¹. A harmadik hét végén egy fiatal csüllöt láttak a Tisza-tó Sarudi-medencéjében (Amrovics Zs. és társai). Október 23-án a Dinnyési-fertőn újra

Fotó: Kovács Norbert

Fotó: Kerényi Zoltán

Fotó: Eredics Bálint Koppány

Fotó: Pitő Andor

Fotó: Németh Ferenc

Fotó: Tamás Ádám

Fotó: Szilágyi Attila

Fotó: Farkas Tibor

Fotó: Sirok Dávid

Fotó: Nagy Tibor

Fotó: Magyar Péter

Fotó: Takács Ádám

szem elé került a fiatal lilebíbics (Hegedűs D.), az apaji Ürbői-halastavakon pedig egy szibériai csilpcsalpfűzikét figyeltek meg (Nyúl M.). Október negyedik hétvégéjén a balatonfenyvesi strandon (Ujfalussy F. és mások) és a hortobágyi Fényesi-halastavon (Selmeczi-Kovács Á.) 1-1 ékfarkú halfarkas, az őrségi Szalafő mellett (Felsőszer) egy szibériai csilpcsalpfűzike (Fényvesi L.) került szem elé, a nyiregyházi Szelkő-tónál (Nagy T. és társai) ¹², illetve Fertőújlak közelében 1-1 vándorfűzikét (Pitő A. és társai) ¹³, az Ócsai Madárvártán (Miklósi-Kovács D. és társai) pedig egy szibériai csilpcsalpfűzikét fogtak és gyűrűzték. A hónap utolsó napjaiban a hódmezővásárhelyi Sun City tavain újra láttak a nilusi ludat (Domján A.), a balmazújvárosi Nagy-sziken pedig egy rövidcsőrű lúd tűnt fel (Ecsedi Z.).

Fotó: Pitő Andor

NOVEMBER

A hónap legelején ismét láttak a balmazújvárosi Nagy-sziken a rövidcsőrű ludat (Király Á. és társai), a balatonfenyvesi strandon pedig egy ékfarkú halfarkas került szem elé (Németh F.). Szintén november első hétvégéjén a naszályi Ferencmajori Madárvártán egy szibériai csilpcsalpfűzikét (Lippai K. és társai), a Nógrád vármegyei Patakon pedig egy királyfűzikét ¹⁴ fogtak és gyűrűzték (Lukács K. O. és társai), és Bácsborsódón is szem elé került egy szibériai csilpcsalpfűzike (Tamás Á.). A hónap első hetében a mórachalmi, úgynevezett Madarász-tavon egy barna fűzikét (Mészáros Cs.), Balatonfenyvesen (Gál Sz. és mások) és Balatonlellén (Berényi Zs.; Kóta A.) több alkalommal egy öreg halászsirályt láttak; Fertőújlak közelében, a Hansági-főcsatorna déli gátján egy szibériai csilpcsalpfűzikét fogtak és gyűrűzték (Hadarics T.) ¹⁵, Gyöngyösön pedig egy ablaknak ütközött vándorfűzike került kézre (Molnár T.) ¹⁶, amely később magához tért, és elrepült. November első hetében és a hónap közepén a hajdúböszörményi Ürmös-háton 3 kuhit figyeltek meg, a madarak revírt tartottak, sőt, a pázásukat is látták (Mester B. és társai; Sztrehárszki L. és társai; Tar I. és mások) ¹⁷. A hónap második hétvégéjén a Velencei-tavon (Gárdonyi) egy örvös lúd tűnt fel (Nemes M., Bakos L.), a második héten a pákozdi Dinnyési-halastavakon egy örvös ludat (Koleszár S.), Hódmezővásárhely határában (Rárós-Kétkő) egy öreg kanadai ludat (Molnár Á., Sirkó Z.), a hódmezővásárhelyi Sun City taván pedig egy nilusi ludat figyeltek meg (Molnár Á.). A hónap közepén a csornai Osló-Hanyban egy szibériai csilpcsalpfűzike (Kaposvári M.), Dinnyésen egy vándorfűzike került szem elé (Bíró A.; Koleszár S., Szelőczei I.), a karcagi Kecskeri-pusztán (Vajasi-halastavak) pedig egy sárgalábú cankó tartózkodott

egy hétig (Kiss Á. és sokan mások) ¹⁸. November harmadik hetében többször is láttak a balmazújvárosi Nagy-sziken az ott már korábban is észlelt rövidcsőrű ludat (Balla D. és társai; Magyar P. és társai), a mocsai Boldogasszony-tónál egy örvös ludat (Szabó M.), a debreceni hulladéklerakónál egy átszíneződő szibériai heringsirályt (Tar I.), Balatonfenyvesen pedig egy halászsirályt figyeltek meg (Németh-Bóka L. és társai). A hónap negyedik hétvégéjén egy öreg szibériai viharsirály került szem elé a debreceni regionális hulladéklerakónál (Papp G.) ¹⁹. November utolsó hetében Keszthelyen egy szibériai csilpcsalpfűzikét (Vasuta G.), a debreceni szennyvíztelepen egy átszíneződő szibériai viharsirályt (Tar I.), Verőcén pedig egy másik szibériai csilpcsalpfűzikét láttak (Selmeczi-Kovács Á.). A hónap utolsó napjaiban Nemesnádudvar határában (Túzok-hát) egy szikipacsirtát (Tamás Á. és mások), Fenékpusztá előtt, a Balatonon egy átszíneződő him pehelyécét (Szász E.; Gál Sz., Bogrnár Sz.), Balatonlellén egy öreg halászsirályt (Németh F.; Rajna T. és társai) ²⁰, a Kis-Balaton I. ütemén egy vélhetően szőkevény alaszakai ludat (Gál Sz.) ²¹, a kislaludi bányatavon 3 öreg nilusi ludat (Hadarics T.), a Biharugrai-halastavon pedig egy öreg kis hattyút figyeltek meg (Tögye J.).

Fotó: Lukács Katalin Odett

Fotó: Hadarics Tibor

Fotó: Molnár Tamás

Fotó: Mester Béla

Fotó: Szilágyi Attila

Fotó: Papp Gábor

Fotó: Sirok Dávid

Fotó: Gál Szabolcs

A hónap legelején a nemesnádudvari Tűzok-háton ismét látták a november végén ott már megfigyelt szikipacsirtát (Magyar P. és társai) ²², a keszthelyi kikötőben pedig egy halászsirály került szem elé (Vasuta G.). December első hetében a kisleludi bányatavon ismét látták a 3 nilusi ludat (Hadarics T.) ²³, Kírályszentistván határában, a fűzfői szennyvíztisztító utótisztító taván egy rövidcsőrű ludat (Szelle E.), a debreceni szennyvíztelepen pedig egy átszíneződő (1y) szibériai heringsirályt észleltek (Tar I., Nagy J.). A hónap első két hetében többször szem elé került Balatonlellén a Balaton déli részén ezen az őszön és télen már többször látott öreg halászsirály (Papp L.; Péntek I. és mások) ²⁴. December második hetében Pusztaszabolcs mellett 1 (Králl L.) ²⁵, Kaposváron, a Kapos partján előbb 1 (Ölvedi Sz. Zs.), majd 3 szibériai csilpcsalpfüzikét figyeltek meg (Császár Z., Ölvedi Sz. Zs.) ²⁶, Fótton pedig 8-10, valószínűleg szökött nilusi ludat láttak (Krasznavölgyiné Váry E. M.). A hónap második felében többször láttak és fényképeztek egy szintén valószínűleg szökött tojó csuklyás bukót ²⁷ ²⁸ egy Hódmezővásárhely és Maroslele közötti bányatavon (Kókai K. és mások). A hónap közepén a balatonfenyvesi zátonynál egy him halcsontfarkú récét (Havasi M.), a győri hulladéklerakónál (Sas-hegy) 2 öreg

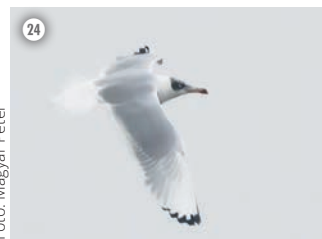
szibériai viharisrályt (Pitó A. és társai), Hódmezővásárhelyen (Sun City) egy nilusi ludat (Molnár Á.), a Tisza-tó Abádszalóki-öblében pedig egy öreg him örvös récét észleltek (Kiss Ádám és mások). December harmadik hetében egy örvös ludat láttak (Tar I.) előbb Debrecen belterülete felett repülni, majd táplálkozni a debreceni Látókép közelében (Gyüre P.). December negyedik hetében Gönyűnél egy öreg szibériai viharisrályt (Bodor Á., Pitó A.) ²⁹, a győri szeméttelen (Sas-hegy) előbb 2, majd másnap 4 öreg szibériai viharisrályt (Schmelcz B., Pitó A.) ³⁰, Balatonfenyvesen 2 öreg halászsirályt (Cser Sz.), a szegedi Fehér-tó felett 3 öreg kis hattyút (Ampovics Zs.) ³¹, a szegedi kommunális hulladéklerakónál egy öreg és egy fiatal (1y) szibériai viharisrályt figyeltek meg (Barkóczi Cs.), a debreceni Látóképnél pedig ismét szem elé került a már korábban is látott fiatal örvös lúd (Weszelinov O., Csapó B.; Nyakacska E.). A hónap végén Abony közelében 8 vörös szirtifoglyot (Csibrány B.) ³², a kisleludi bányatavon 3 nilusi ludat (Hadarics T.), a Balatonon, a badacsonyládbi-hegyi strandon egy him halcsontfarkú récét (Szász Előd és mások) ³³, Rábapályon (Eredics B. K.) ³⁴ és Balmazújváros külterületén (Tóth Á. J. és társai) pedig 1-1 szibériai csilpcsalpfüzikét láttak.

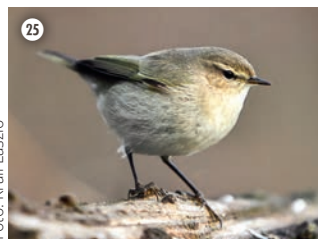
Fotó: Magyar Péter

Fotó: Hadarics Tibor

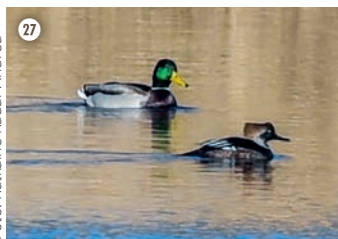
Fotó: Magyar Péter

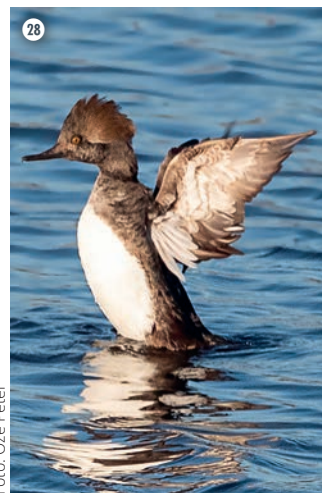
Fotó: Králl László

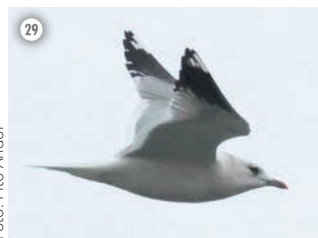
Fotó: Császár Zoltán

Fotó: Rátkainé Kádár Andrea

Fotó: Öze Péter

Fotó: Pitó Andor

Fotó: Pitó Andor

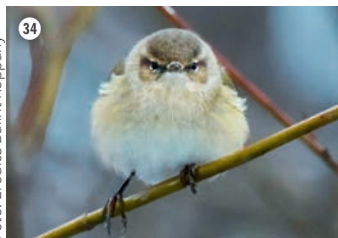
Fotó: Ampovics Zolt

Fotó: Csibrány Balázs

Fotó: Cserépy György

Fotó: Eredics Bálint Koppány

Köszönet illeti a madarak megfigyelőit, hogy adataikat közkinccsá tették. Kérjük, hogy – amennyiben eddig még nem kerítették erre sort – a megfigyelések részletes dokumentációját mielőbb juttassák el a Nomenclator Bizottság titkárához (Gál Szabolcs, e-mail: nomenclator@birding.hu). Az itt felsorolt adatok nagyrészt az érdekes megfigyeléseket közlétező www.birding.hu, illetve a www.rarebirds.hu internetes oldalokról származnak.

!! FIGYELEM !!

Költözik a Madárbarátok Boltja!

A SZOLGÁLTATÁSOK RENDJE A KÖLTÖZÉS ALATT

Lassabb webáruházi teljesítés

A március közepéig leadott rendelések kiszállítása a szokásosnál hosszabb időt vehet igénybe.

Személyes vásárlás szünetelése

A boltban a személyes vásárlási lehetőség határozatlan ideig nem elérhető.

Ügyfélszolgálat és kommunikáció

Megnövekedett ügyfélszolgálati idő

A költözési munkálatok miatt az írásos és telefonos válaszadás több időt vehet igénybe.

Köszönjük türelmüket!

Személyes átvétel

Március 16-ig szünetel! Ezt követően a megrendelt termékek hétfőtől csütörtökig, 10 és 16 óra között vehetők át.

ÚJ CÍM:

SCHMIDT EGON MADÁRTANI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI KÖZPONT

Budapest, III. ker. Határ út - Csermák A. u sarok

AT/ST BALANCE

SWAROVSKI
OPTIK

SEMMI RÁZ KÓDÁS

SEMMI KÉTELKEDÉS.
SEMMI HEZITÁLÁS.

RÁZKÓDÁSMENTES
KÉPSTABILIZÁLÁS

A KÉZI MEGOLDÁSOK
BIZTOSÍTOTTA SZABADSÁG

AZONNALI ÉLESSÉG.
AZONNALI AKCIÓ.

ÚJ

SEE THE UNSEEN